

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Diplomová práce

Martin Varecha

Současná populární hudba pro děti

Olomouc 2012

vedoucí práce: Mgr. Jaromír Synek, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 21.6. 2012

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Jaromíru Synkovi, Ph.D. za vedení a cenné rady při vypracování mé diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat žákům a pedagogům na základních školách, kteří se aktivně podíleli na realizaci výzkumu.

OBSAH

OBSAH.....	4
ÚVOD.....	6
1 VÝZNAM HUDBY A JEJÍ FUNKCE V LIDSKÉM ŽIVOTĚ.....	7
2 HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE.....	10
3 POPULÁRNÍ HUDBA JAKO SOUČÁST HUDEBNÍ VÝCHOVY.....	14
3.1 POPULÁRNÍ HUDBA VE ŠKOLE.....	14
3.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI V HODINĚ HUDEBNÍ VÝCHOVY.....	16
3.3 DĚTI A HUDBA.....	18
3.3.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA A HUDBA.....	18
3.3.2 PRVNÍ OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	19
3.3.3 DRUHÉ OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	21
4 NONARTIFICIÁLNÍ HUDBA A JEJÍ CHARAKTERISTIKA.....	22
4.1 DEFINICE POPULÁRNÍ HUDBY.....	23
4.2 VLIV MÉDIÍ NA SOUČASNOU MLÁDEŽ.....	25
4.3 VÝZKUMY V POPULÁRNÍ HUDBĚ.....	27
5 VLASTNÍ VÝZKUM.....	29
5.1 CÍL VÝZKUMU.....	29
5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	30

5.3	VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	31
5.4	TERÉNNÍ FÁZE VÝZKUMU.....	32
5.5	POUŽITÉ METODY.....	33
5.6	INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ....	34
5.7	VERIFIKACE HYPOTÉZ.....	59
6	VÝBĚR VHODNÉ HUDBY PRO DĚTI.....	62
7	PŘEHLED SOUČASNÝCH INTERPRETŮ POPULÁRNÍ HUDBY.....	65
	ZÁVĚR.....	76
	POUŽITÁ LITERATURA.....	78

ÚVOD

Hudba je všude kolem nás, je součástí života všech, bez rozdílu věku, pohlaví, národnosti. Denně ji v podstatě nedobrovolně slyšíme na ulicích, v nákupních centrech, v hromadných prostředcích apod. Jedná se o tzv. nucený poslech. Přesto si většina z nás určuje žánr a čas, který věnuje poslechu hudby sama. Někteří z nás si doma pouštějí gramofonové desky, jiní CD nosiče, jiní se běžně pohybují se sluchátkami na uších. Někteří poslouchají rozhlasové a televizní koncerty, jiní pravidelně navštěvují koncertní představení. Každý z nás si z kvanta hudebních žánrů a stylů, kterých je dnes ohromné množství, vybere takový, který ladí jeho „hudební duši“. Nelze opomenout, že na ovlivnění žánru hudby má vliv doba, společnost a věk posluchače. Je zřejmé, že generace v letech osmdesátých poslouchá jiný druh hudby než generace v meziválečném období či dnešní generace. Populární hudba byla, je a bude součástí našeho života.

Cílem mé diplomové práce je zhodnotit současnou tvorbu českých autorů hudby pro děti. Poslouchají dnešní žáci základních škol hudbu? Jakou hudbu poslouchají? Kdo je nejoblíbenějším interpretem? Odpovědi na tyto a další otázky mám získat pomocí dotazníků, které jsou součástí mé diplomové práce nazvané „Současná populární hudba pro děti.“

Práci jsem formálně rozdělil do šesti kapitol. První kapitola pojednává o významu hudby v životě, ovlivnění osobnosti jedince. Druhá kapitola pojednává o hudebním vývoji dítěte. Třetí kapitola o populární hudbě ve škole, poslechových činnostech v hodině Hudební výchovy a dále o hudbě očima dětí v mladším školním věku. Čtvrtá kapitola pojednává o základních charakteristikách populární hudby, vlivu médií na současnou mládež, o výzkumech populární hudby. Pátá kapitola je přehledem tvorby současné populární hudby pro děti. Obsahem šesté kapitoly je samotný výzkum, vymezení cíle výzkumu, výchozí hypotézy, charakteristika a popis výběrového souboru, sběr údajů a jejich zpracování.

1 VÝZNAM HUDBY A JEJÍ FUNKCE V LIDSKÉM ŽIVOTĚ

U všech národů a etnických skupin se setkáváme s existencí hudby, **neexistují národy bez hudby**. V dnešním světě techniky, ve kterém se až příliš zdůrazňuje účelovost lidského konání, se může zdát hudební aktivita málo užitečná, nepraktická, dokonce bezvýznamná. Již antičtí filozofové a jejich školy pochopili a zdůraznili **význam hudby v rozvoji lidské osobnosti**. Již Pythagorejci využívali hudbu v **psychoterapii**. Dalším, kdo přisuzoval hudbě velký význam, byl Platón. Cenil ji nejvýše ze všech umění pro její řád, harmonii rytmu a zvuků. Dle něj hudba pouze nenapodobuje a nezobrazuje, ale vniká do podstaty a řádu věcí, spojuje se s lidskou přirozeností a vede k poznání krásy. Aristoteles zase tvrdí, že člověk má vrozený smysl pro rytmus a melodii, poskytuje mu radu i „očistu“ od nepříjemných a tísnivých psychických stavů. Pro všechny tyto účinky hudby jak Aristoteles, tak Platón či jiní antičtí filozofové oceňují význam hudby v **mravní výchově**, kladou důraz na ethos písní a instrumentálních skladeb.¹

Na tyto myšlenky antických filozofů navázala hudební věda - muzikologie – prostřednictvím některých svých disciplín – psychologie hudby, hudební pedagogika, hudební estetika, hudební sociologie. Muzikologie potvrzuje, že hudba působí na člověka velmi mocně a všestranně. Zasahuje jak oblast psychickou tak tělesnou. Toto působení se uskutečňuje jednak samotnými zvukovými podněty, zvukovým materiálem a jeho vlastnostmi, jednak hudebně významovou strukturou, která má schopnost vyjádřit určitý smysl a sdělit určitý obsah.²

V oblastech fyziologických procesů hudba působí na změny srdečního tlaku, pulzu a na hormonální činnost (adrenalin).³

¹ SEDLÁK, F., SIEBR, R.: *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985

² Tamtéž

³ Tamtéž

V oblastech psychických ovlivňuje hudba hlavně emocionální složku a citové stavy. Podněcuje fantazii a představivost, vytváří nové asociace. Hudba ve svém vlivu dokáže vytrhnout člověka z běžných starostí a stereotypu, z všedností každodenního života a dokáže člověku navodit pocit denního snění - snění za dne. Hudba dokáže zasáhnout instinktivní vrstvu člověka a svými dynamogenními vlastnostmi dovede otřást lidskou bytostí v samém základu. Např. výrazný hudební rytmus tanečních skladeb podněcuje člověka k pohybové aktivitě a k různým tanečním reakcím, které mohou vyvrcholit tanečním opojením. Známa hudba člověka zklidňuje, naopak silné a nové zvukové podněty člověka vzrušují.⁴

Častý styk člověka s hudbou a její značná konzumace, potvrzují, že lidé hudbu zkrátka potřebují, protože uspokojuje celou řadu jejich potřeb jak tělesných, tak duševních, tak společenských. Patří sem například potřeba tělesného pohybu podněcovaného hudbou, různé hudební činnosti, potřeba stimulace sluchového orgánu novými hudebními podněty. Hudební dílo se ve své stavbě, formě dostává do souladu s duševními procesy, emocemi a náladami a ty zesiluje či podněcuje. Hudební vnímání kultivuje hudební sluch. Pěvecká činnost přináší estetický požitek, zlepšuje funkci hlasového ústrojí a urychluje procesy vyšší nervové činnosti.

U mnoha lidí má hudba podíl na realizaci potřeb seberealizace. Hudbou aktualizují své hudební vlohy a schopnosti, jejich naplnění je provázeno pocitem radosti. V hudebních činnostech, které jim rozvinuté schopnosti umožňují, rozvíjejí svou hudební tvořivost, citovou a intelektuální stránku své osobnosti. V kolektivních hudebních činnostech pak posilují mezilidské kontakty a sociální zkušenosti (sborový zpěv, instrumentální hra).

Hudba má svou funkci v životě jedince a celé společnosti. Psychologie hudby přisuzuje hudbě ve vztahu k člověku mnoho funkcí, proto se mluví o multifunkčnosti hudby.⁵

⁴ SEDLÁK, F., SIEBR, R.: *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985

⁵ Tamtéž

Mezi nejdůležitější funkce hudby patří:

- estetická funkce – umožňuje poznání krásy a hudebně estetický prožitek, který bývá u hudebně připraveného posluchače velmi silný, ovlivňuje jej, působí na celou lidskou osobnost
- výchovná funkce – formuje mravní profil člověka
- funkce specifického osvojení světa - hudbou poznáváme a osvojujeme si svět kolem sebe, následně můžeme sdělovat dalším lidem, hudba se tak stává prostředkem mezilidské komunikace
- terapeutická funkce – hudba poskytuje člověku vnitřní klid, umožňuje psychické odreagování od každodenních činností, stereotypů či konfliktních situací. Dle medicínských výzkumů může být součástí léčby některých neurologických a psychiatrických onemocnění muzikoterapie.
- rekreativní funkce – hudba umožňuje zábavu a rozptýlení
- sociální funkce – důležitá zejména pro náš národ, který má hudební tradice. V minulosti byla hudba tlumočnickem národních tužeb a oporou v dobách národní a sociální poroby (např. Národní obrození, 2. světová válka). V současné době je nedílnou součástí naší kulturní politiky a péče o člověka.⁶

Hudba má v lidském životě mnohostranné uplatnění. Nacházíme ji již v rituálních úkonech, kde byla spojena s tancem, vytržením, s pohybovou extází, dále v náboženských obřadech. Hudba se od pradávna pojí s pohybem a tancem, v pracovních písních sjednocovala pohyby při pracovních úkonech, v továrnách rušila negativní zvyky monotónnosti např. pásových linek.

Hudba nemusí vždy působit kladně a esteticky účinně. Nadbytek hudby, špatný výběr a nevhodné dávkování je sráží na pouhý „organizovaný hluk“, na činitele, který znehodnocuje životní prostředí a může dokonce ohrožovat duševní zdraví lidí. S nadbytkem hudby se setkáváme v současné době velmi často. Hudba pak ztrácí své estetické poslání a místo toho, aby pomáhala při kultivaci osobnosti a smyslu pro hudbu, otupuje jej a sama zevšedňuje.

⁶ SEDLÁK, F., SIEBR, R.: *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985

2 HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE

Vliv hudby na dítě a její důležitost při rozvoji celkové osobnosti dítěte je prokazatelně velmi velký. Hudba ovlivňuje rozvoj představivosti, paměť, fantazii, citovou oblast. Hra na nástroj nebo studium hudby (např. základní hudební teorie) rozvíjí také poznávací a rozumové schopnosti a motorickou zručnost. Hudba má velký význam také pro děti s postižením.⁷

V celé řadě postižení je velmi pozitivním prostředkem k vyjádření, dodává sebevědomí a pomáhá otevřít dětské nitro, je skvělým komunikačním prostředkem. Terapeutické účinky hudby byly mnohokrát zpracovány a mnoha výzkumy dokázány. Není předmětem této kapitoly odborně popisovat, kdy a u jakých nemocí hudba může pomoci. Muzikoterapie pomáhá při duševních poruchách, autismu, poruchy komunikace, ADHD, při tělesném i sensorickém postižení, aj. Cíle terapie jsou především navázání komunikace, získání sebedůvěry a radosti z vlastní hudební produkce, zklidnění se, motorický rozvoj, navázání vztahů mezi terapeutem a léčeným člověkem.

První hudební podněty vnímá dítě již v prenatálním stádiu, při vývoji sluchového orgánu. Již ve druhé třetině těhotenství se vyvíjí sluchový orgán a v poslední třetině těhotenství lidský plod vnímá hudbu a zvuky. Dítě reaguje na hudbu nebo zvuky, které slýchávalo v prenatálním období. Např. je snáze utěšitelné písní, kterou matka zpívala nebo poslouchala a dítě je na tuto hudbu zvyklé. Výzkumy stále neprokázaly, zda má vliv na hudebnost dítěte faktor, že matka v těhotenství poslouchala nebo interpretovala hudbu. Je zjištěno, že dítě, které slýchávalo v prenatálním stádiu rušivé hluky, např. železnice, letiště, je po narození zvyklé na tyto hluky a nedělají mu problém, jako dětem vyvíjejícím se v klidnějším prostředí. Je přínosem, pokud je dítě seznamováno s hudbou již před narozením. Pokud je plod

⁷ SEDLÁK, F.: *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974

seznamován s hudbou již v matčině lůně, nebude mu hudba cizí ani po narození a snáze bude přijímat další možnosti hudebního vývoje, které mu rodič poskytne.⁸

Ještě než začne dítě navštěvovat hudební, mateřskou nebo základní školu, existují možnosti podpory vývoje hudebnosti dítěte. Jedná se o všeobecně známá cvičení, říkanky a jiné hudební hrátky.

Zpěv ukolébavek, pohupování v rytmu písně, jednoduchá říkadla doplňována lehkým pohybem ručičkami v rytmu, lehounké vyklepání rytmu říkadla či hra na tělo, to jsou první možnosti hudebního rozvoje dítěte. Tyto hry slouží především k rozvoji metro-rytmického cítění.

Ve věku batolete (období od jednoho roku do tří let) používáme stejné metody a cvičení a dále zapojujeme dítě při produkci říkadla. Čím více budeme říkadla a písničky interpretovat s výrazem a zaujetím, tím více se dítěti budou hry líbit a získá vztah k prvním interpretacím. Zapojením dítěte do produkce nenápadně rozvíjíme jeho smysl pro rytmus, paměť a elementární intonační schopnosti.

Dítě předškolního věku rozvíjíme již v celém bohatém spektru možností, které nám hudba nabízí. Rytmickou stránku např. chůzí podle hudby, tancem (postačí jednoduché krokové variace) zpěvem jednoduchých písní ovlivňujeme intonační schopnosti. Zpíváme i složitější a obtížněji zapamatovatelné písně, rozšiřujeme tím hudební paměť dítěte. Podle možností ukazujeme dítěti různé hudební nástroje a snažíme se, aby vnímalo jejich zvuk. Umožňujeme mu i hru na orffovské hudební nástroje. Výbornou hrou je připodobňování zvuku nástrojů zvukům zvířat, která dítě už zná. Učíme reagovat a rozeznávat rozdílný charakter hudby, vnímat náladu a elementárně vyjádřit obsah hudby (zda byla skladbička smutná – veselá). V tomto věku hraje velkou roli výběr písní a skladeb k poslechu.

Již v této fázi je velmi podstatný výběr hudby a prostředků, které dítěti nabízíme. Je jasné, že pokud v rodinách zpěv a poslech chybí, seznámí se dítě

⁸ <http://www.slunicko-montessori.cz/hudba-v-zivote-ditete> [cit. 14. března 2012]

s umělecky hodnotnou hudbou až ve škole. Děti, jejichž rodiče se hudbě věnují, prokazují mnohem dříve hudební nadání a vloh pro hudbu.

Moderní technologie usnadňují přístup a nabízí spoustu možností, zároveň však také přináší mnoho špatného pro hudební rozvoj dítěte. Je třeba zvážit, zda jimi zvolená hudba je opravdu vhodná. Kýčovitá a jednosměrně zaměřená hudba je velmi podbízivá, líbivá a snadno dostupná. Lidové písničky upravené např. v tanečním techno stylu, zpěv přibarvený různými efekty nebo lidové písně v úpravě pro dětský sbor doprovázené klavírem či hra na hudební nástroje a zpěv doma s rodiči? Prvá varianta mnohem lákavější pro děti, ale co způsobí? Dítě si zvykne na efekt, nevnímá krásu a čistotu hudby. Napodobuje umělý zpěv a vše směřuje k nesprávnému používání hlasu. Po těchto hudebních zkušenostech je daleko obtížnější zaujmout dítě vkusnou a nepodbízivou hudbou. Pokud dítě neseznamujeme s hudbou přiměřenou jejich věku, necháváme je na pospas pouze tomu, co se mu dostává z okolí - například televizní pořady, reklamy, všude přítomné rádio v obchodech, v čekárnách či v autě. Vybírat vhodnou hudbu k pozornému poslechu vyžaduje určitou dávku vkusu a vzdělání. Velký vliv na to mají rodiče a blízké okolí, dále osobnost učitele či vychovatele, který má možnost zaujmout hudbou a směřovat děti ke kvalitní hudbě.

Jednou z možností, kterak vzbudit u dítěte zájem o kvalitní a umělecky hodnotnou hudbu je návštěva koncertů nebo divadelních představení. Živě hraná hudba má mnohem větší působivost, než hudba reprodukováná, také prostředí společenských místností a divadel dělá své. Filharmonie i divadla pořádají speciální koncerty zaměřené právě na nejmenší posluchače. Následovníhodný je v tomto směru již druhý ročník koncertů pořádaný *Českou filharmonií* v Praze. Jedná se o cyklus šestnácti komorních koncertů s názvem „*Hudba jako pohlazení pro budoucí maminky*“. Název vypovídá, že jsou koncerty určeny pro těhotné ženy a samozřejmě také pro rodiny s dětmi a všechny příznivce hudby. Koncerty jsou podporovány Českou muzikoterapeutickou asociací, Sekcí systemické muzikoterapie ČPS a Českou neonatologickou společností, které nad tímto projektem převzaly záštitu.⁹

⁹ <http://www.pkf.cz/koncerty-pro-deti/d-cyklus-koncertu-pro-deti-11-12.html> [cit. 14. března 2012]

Koncerty vážné hudby určené malým posluchačům zařazuje do koncertní sezóny nejedna filharmonie. Např. v sezóně 2011/2012 mají rodiče s dětmi možnost zavítat na koncerty *Pražské komorní filharmonie* do Dvořákovy síně Rudolffina. *Komorní filharmonie Pardubice* nabízí cyklus koncertů s názvem „*O čem nám vypráví hudba*“, koncerty pro děti z mateřských škol „*Jak se dělá pohádka*“ nebo např. pořad pro starší děti „*Hudba mého mobilu*“ a jiné. *Janáčková filharmonie Ostrava* zařazuje koncerty filmové hudby a různé pořady pro děti a koncerty pro školy. Např. pro školní rok 2011/2012 připravila koncerty pořádané ve zkušebně *Janáčkovy filharmonie Ostrava*, kdy posluchači pronikají do tajemství, jak funguje orchestr. (*B. Britten – Průvodce mladého člověka orchestrem*). *Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK* připravuje velmi zajímavé koncerty nazvané „*Orchestr na dotek*“. Posluchači sedící okolo orchestru budou mít možnost nejen poslouchat zajímavé skladby, ale také seznámit se s nástroji, sáhnout si na ně a diskutovat s profesionálními muzikanty. Tento orchestr vytvořil hudební klub pro děti nazvaný „*Fík*“, který pořádá různé setkávání dětí a cíleně rozvíjí hudebnost dětí a probouzí v dětech zájem o hudbu a hru na nástroje. Podobný hudební klub „*Notička*“ vznikl v *Pražské komorní filharmonii*, jejich záměrem je rozvíjet estetické cítění dětí přirozenou formou.¹⁰

Jaké jsou další možnosti rozvoje hudebnosti dítěte? Z předchozího textu vyplývá, že navození prvotního zájmu o hudbu a rozvoj hudebnosti od prenatálního stádia až k předškolnímu věku plně závisí na rodičích či rodině všeobecně. Pokud dítě prokazuje výjimečné nadání pro hudbu, můžeme se obrátit na umělecké školy nebo soukromé učitele, kteří se budou dítěti plnohodnotně a odborně věnovat. Setkání s hudbou se dítě nevyhne v mateřské škole a následně v základní škole. Při základních školách často vznikají různé hudební kroužky, které také prospívají k vývoji dítěte. Základní umělecké školy ve školním roce 2012/2013 budou vyučovat podle školních vzdělávacích programů. Především pro rodiče je to velmi pozitivní krok. Každá škola má možnost specifikovat svou výuku a případné zaměření a díky tomu si rodiče mohou zvolit, která škola poskytne jejich dětem hudební vzdělání.

¹⁰ <http://www.fok.cz/orchestralni-cykly-12-13/orchestr-na-dotek-12-13.html> [cit. 14. března 2012]

3 POPULÁRNÍ HUDBA JAKO SOUČÁST HUDEBNÍ VÝCHOVY

3.1 POPULÁRNÍ HUDBA VE ŠKOLE

V minulosti se setkával člověk, který patřil k určitému prostředí, téměř výhradně s hudbou, která v tomto prostředí vznikala a vyjadřovala jej. Podstatnou změnu přinesla moderní technická civilizace, a to, že člověk se neseťkává pouze s jednou hudební kulturou, ale s mnoha hudebními kulturami. Tyto kultury jsou v rychlém vývojovém pohybu, je pro ně typické, že v nich vznikají nové typy, žánry a styly. Negativním jevem tohoto pozitivního vývoje je vznik konzumentského vztahu k hudbě, převážení hlavního zájmu k určitému hudebnímu typu, který dnes nazýváme moderní populární hudbou.¹¹

Všeobecná hudební výchova na školách musí na tuto situaci reagovat, nemůže svým žákům nabízet dosavadní tradiční výběr hudby, a to proto, že žáci vstupují a budou vstupovat sami do kontaktů s jinou hudbou. Jde o vytvoření určitého modelu pro žáky, který by obsahoval základní rysy a momenty nutné pro porozumění různým hudebním žánrům. Tento model by měl obsahovat podstatné momenty dosavadního modelu - tj. klasicko-romantická hudba, dále podstatné momenty dalšího vývoje hudební kultury - tj. soudobá tzv. vážná hudba a klíč k moderní populární hudbě a současně mimoevropským kulturám. Poslední oblast se může na první pohled zdát nesourodá. Existuje však jeden zvláštní typ hudebního projevu, který může splnit funkci modelu jak pro moderní populární hudbu, tak pro mimoevropské hudební kultury.¹²

Jedná se o jazz, který vznikl jako produkt míšení evropských a mimoevropských vlivů. Žáci mají možnost seznámit se prostřednictvím jazzu

¹¹ Srov. BŘENKOVÁ, G.: *Vnímání a přístup učitelů, žáků na II. stupni ZŠ k různým hudebním žánrům. Olomouc:2003, s. 35. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy*

¹² Tamtéž

s různými společenskými funkcemi hudby i s různou organizací technicko-tvárných prostředků (zvláštnosti rytmiky). Z pedagogického hlediska je výhodné, že jazz v sobě nese mnoho estetických významných momentů, při čemž je mladými lidmi stále pocíťován jako projev netradiční a nekonvencionální. Jazz v sobě zahrnuje momenty, které jsou příznačné pro celou oblast moderní populární hudby.¹³

Integrace této hudební problematiky do učiva napomáhá likvidovat citelné napětí mezi skutečným hudebním obsahem životního prostředí žáku (ať už rodina či společnost) a obsahem hudební výchovy. Tudíž je možnost integrovat do hudební výchovy celou hudební zkušenost žáků, a tím také jejich další vývoj účinně usměrňovat. Jde o to, abychom poskytli mladým lidem klíč k pochopení společenských funkcí této hudby a dát jim tak možnost jednak se v této hudbě orientovat, ale také naučit se v ní rozlišovat její hodnoty. Tato část učiva by měla být chápána jako něco zcela přirozeného a samozřejmého. Naším cílem není odnaučit žáky poslouchat populární hudbu, ale rozvinout jejich schopnost orientovat se v této oblasti, hodnotit a vybírat si, což znamená, neomezovat se jen na tuto oblast.¹⁴

Je ovšem nutné přizpůsobit též přípravu pedagogů. Nejde pouze o naučené znalosti a získané dovednosti, nýbrž též o jistý pozitivní vztah k této hudbě. S touto hudební oblastí je potřeba pracovat jako s pevnou součástí učiva, plně ji integrovat do pracovního plánu. Formou besed, pohovorů, reakcí na konkrétní životní podněty a náměty žáků lze ovlivňovat cítění a hudební orientaci žáků.¹⁵

¹³ Srov. BŘENKOVÁ, G.: *Vnímání a přístup učitelů, žáků na II. stupni ZŠ k různým hudebním žánrům*. Olomouc:2003, s. 36. *Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy*

¹⁴ Tamtéž, s. 36

¹⁵ Tamtéž, s. 37

3.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI V HODINĚ HUDEBNÍ VÝCHOVY

Poslech hudby rozvíjí schopnosti soustředěného vnímání, obohacuje hudební zkušenosti žáků a přináší jim silné estetické zážitky. Postupně se budují podmínky k tomu, aby žáci hudbu nejen intenzivně prožívali, ale také ji správně chápali. K základním složkám hudební výchovy – zpěvu, instrumentálním, hudebně pohybovým a poslechovým činnostem se volně připojuje hudební nauka, která přispívá k prohloubení vlastního estetického vnímání žáků a k správnému pochopení skladeb.

Poslech hudby je v 1. - 5. ročníku zaměřen na skladby vokální, které jsou pro děti nejprístupnější, ale i na skladby drobné instrumentální. Je-li to možné, je třeba spojovat poslech a zpěv - žáci zpívají píseň, kterou poslouchají. Poslech je v 1. a 2. třídě zaměřen hlavně k tomu, aby děti získaly k hudbě citový vztah. Až teprve ve 3. - 5. třídě si osvojují základní představu o nejjednodušších druzích hudebních skladeb a o jejich stavbě. V poslechu hudby chceme naučit všechny děti chápat hudební řeč tak, jak o tom v *„Metodice zpěvu ve škole“* napsala J. L. Grodzenská: *„Hudbu může chápat každý, nevyžaduje to zvláštních předpokladů. Schopnost vnímat hudbu - stejně jako i ostatní schopnosti - se vyvolává a rozvíjí systematickým vyučováním.“*¹⁶

Žáci poslouchají a chápou hudbu především při vlastním zpěvu písní, jsou však schopni chápat hudbu ve větší šíři, než mohou sami interpretovat. Proto je vedeme k poslechu hudby v živém provedení učitelem, který je pedagogicky nejcennější a pro žáky nepřitažlivější. Poslech hudby a poznávání hudebních skladeb rozvíjí schopnost žáků hudbu emocionálně prožívat a uvědoměle chápat. Nejde jen o pasivní poslech, ale též o aktivní vnímání, při němž se provádí vlastní hodnocení poslouchané skladby. Je ovšem nutné, aby děti skladbě rozuměly, k čemuž jim pomáhá rozbor skladeb. Je vhodné dětem ukázat, jak a proč jsou ve skladbě užity jednotlivé výrazové prostředky.¹⁷

¹⁶ POLEDŇÁK, I., BUDÍK, J.: *Poslech hudby*. Praha: Supraphon, 1971, s. 12

¹⁷ Tamtéž

Struktura poslechové části hodiny Hudební výchovy vyplývá z charakteru konkrétního díla, se kterým se žáci mají seznámit. Proto je nutné pro zachování struktury poslechové části dbát jistých zásad. Na začátku poslechové činnosti by měl pedagog krátce uvést skladbu, kterou žáci budou poslouchat. Krátký úvod by měl být výstižný a stručný, ale zároveň by měl upoutat pozornost (např. několik slov o skladateli, charakteristika díla apod.). Žáci musí s učitelova projevem vycítit citový vztah k hudbě. Pedagog by měl navodit atmosféru, v níž budou žáci pozorně a se zájmem naslouchat. Poté přehraje učitel skladbu jako celek, zasahuje zde slovem pouze tehdy, zjistí – li, že pozornost dětí polevuje. Následuje beseda s dětmi o díle s cílem maximálně využít aktivity dětí, jejich znalostí, zkušeností i soutěživosti. Charakter besedy je pochopitelně na rozdílné úrovni v jednotlivých ročnících. Např. v prvním ročníku sám pedagog o poslouchané skladbě vypráví, aby se děti naučily, jak hovořit o hudbě. Musí jim říci, jestli je skladba veselá či smutná, pomalá či rychlá, jelikož méně nadané děti mají s rozpoznáním problém. Při rozboru díla využíváme hlavně srovnávání - nové jevy prezentujeme na kontrastních skladbách. Na podkladě uvedených kontrastů se žáci učí v dané skladbě poznat rozdíly jednotlivých částí díla a taktéž pochopit stavbu jednoduchých děl.¹⁸

Velmi důležité je opakování poslouchaných děl. Žáci si při opakovaném poslechu uvědomují podrobnosti, postupně budují svůj vlastní názor na dílo (na začátku odmítavý postoj, později líbivý), a konečně budují jistá měřítka, podle kterých budou moci další díla posuzovat. Probranou skladbu učitel zpravidla po besedě znovu opakuje. Opakování realizuje dle možností i v následujících hodinách., event. i přehrává díla z nižších ročníků. Je vhodné spojit rozbor nové skladby s opakováním některé skladby dříve přehrávané k event. srovnání a nalezení kontrastů.¹⁹

V hudebně výchovném procesu usilujeme o spojení všech reprodukčních, percepčních i produkčních činností žáků, logicky navázaných i vzájemně se prostupujících a směřujících ke splnění hlavního cíle. Všechny prováděné činnosti žáků by měly mít funkční platnost v každé fázi hodiny. Měly by mít převážně tvořivý

¹⁸ POLEDŇÁK, I., BUDÍK, J.: *Poslech hudby*. Praha: Supraphon, 1971

¹⁹ Tamtéž

charakter a vysloveně směřovat k hudbě, do její struktury a do všech zákonitostí i rozmanitých postupů, kterými je konstituována. Je-li motivace v hudební výchově jako účinný prostředek k podchycení zájmu žáka, nemůže být nikdy stereotypní, jen slovní, která popisuje pouze původ, charakteristiku díla či život autora. Motivací nelze žákům prezentovat určitá hotová sdělení, ale je třeba vycházet též z konkrétních hudebních faktů písně, díla, například ze specifičnosti jeho vokální a instrumentální podoby, ze srovnání děl podobných či výrazně odlišných, ze zajímavé instrumentace apod.²⁰

3.3 DĚTI A HUDBA

3. 3. 1 MATEŘSKÁ ŠKOLA A HUDBA

Pro děti v mateřské školce je hudba součástí kouzelného světa pohádek, říkadla a dovádivých her. Rády vyluzují zvuky na dětské nástroje, pokoušejí se o zpěv a samy vymýšlejí jednoduché popěvky. Postupně rostoucí smysl pro rytmus projevují pohybem, zvládají chodit podle rytmu, rytmizovat říkadla, rády naslouchají drobným skladbičkám. Tento typ poslechu je prozatím nediferencovaný, prožívaný spontánně citově. Děti umí rozlišit skladbičky veselé a vážné, umí je poznat při opakovaném poslechu, postupně se zvětšuje jejich paměť a sluchové diferenciační schopnosti. Mateřská škola má důležitý význam při objevování světa hudby čtyřletými až šestiletými dětmi. Někdy nahrazuje nedostatek estetické výchovy v rodině, vzbuzuje v dětech radost z hudby, vybavuje je základními pěveckými a poslechovými návyky.

²⁰ POLEDŇÁK, I., BUDÍK, J.: *Poslech hudby*. Praha: Supraphon, 1971

3. 3. 2 PRVNÍ OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Děti tohoto věku mají hudbu rády. Hudba svou bezprostředností lehce proniká k dítěti, souzní s jeho přirozenou pohybovostí. Děti si s radostí při hudbě poskočí, zapochodují či zatočí v kolečku. Dítě má přirozenou radost ze zvuků, z tónů, z písniček, podobně jako se svými hračkami si touží s tóny hrát. Chce si tóny sluchem i zrakem jaksi „ohmatat“, zpívat je, hrát, poslouchat. Všechny děti se dle svých schopností pokoušejí o vlastní melodie, spíše prostinké melodie. Mnoho melodií vzniká při monologických hrách dětí s hračkami. Takto dítě aktivně projevuje svou přirozenou hudební fantazii, představivost, spontánnost. Tutu spontánnost je třeba podporovat, všestranně ji rozvíjet a kultivovat.

Šestileté dítě stále touží dostat odpověď na otázky co-proč-jak. Chce poznávat a mít radost ze všeho, co dělá, o čem přemýšlí, co nově objevuje a čím se baví. Je třeba děti v hudebních činnostech poznávat, sledovat jejich individuální zvláštnosti a podporovat hudební rozvoj.²¹

Děti v tomto věku se učí především citlivě rozlišovat pohyb tónových výšek, rozvíjí se hudební sluch. Rozvíjení schopnosti hudebního slyšení je podporováno i rozvojem hudební pozornosti dítěte. Zároveň s hudební představivostí je třeba rozvíjet hudební paměť, cvičenou v postupném zapamatování se drobných tónových útvarů, jednoduchých popěveků a písní.

Tento proces počátečního vývoje hudebnosti je pro dítě velkou psychickou činností. Předmět hudební výchova by se tak měl stát velkou „hudební hrou“. Jen tak může dojít k všestranné podnětné a tvořivé hudební seberealizaci.

U sedmiletého dítěte se projevuje přirozená touha po uplatnění, po vyniknutí i pochvale. Primární „hra na hudbu“ se postupně mění v podnětnou, přitažlivou a zajímavou práci. Dětem přináší hudba stále větší okouzlení, například když poznává,

²¹ BUDÍK, J.: *Hudební výchova 1 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1984

jak hudba vzniká, jak je uspořádaná a žánrově rozmanitá. Odrazem toho je lepší kvalita pěveckého projevu dítěte a posílení interakce dítě – hudba. Dochází k posilování a prohlubování hudebních dovedností, dítě je soustředěnější, uvědomělejší, má lepší zrakovou a sluchovou vnímavost. Některé děti v tomto věku již mají základní znalosti o notovém zápise, rozlišují melodie, rytmus, dynamiku, tempa a formy. Dítě v tomto věku je v elementární míře schopno porovnávat sluchový vjem, graficky jej vyjádřit a vzájemnou konfrontací tak posilovat svou sluchovou představivost, to znamená v duchu slyšet a zpěvem reprodukovat a též opačně – slyšený hudební prvek umět zapsat. V tomto věku se již mohou vyskytnout první projevy nevyrovnaného hudebního vývoje.²²

U osmiletých dětí nachází hudba vnímavé obdivovatele. Děti jsou zvědavé, mají zájem o to, co je hudba, jak vzniká, jaké jsou její vyjadřovací prostředky, jak jich skladatel v konkrétním díle využívá. Děti v tomto věku mají přirozenou touhu po hudebních činnostech. Chtějí hudbu poslouchat, chtějí si zpívat, hrát, doprovázet hudbu pohybem, různě o hudbě přemýšlet. Děti rády obměňují jednoduché popěvky, neukončené doplňují, učí se číst melodii podle notového zápisu, rozpoznávají nástroje podle zvuku.²³

Pro děti je toto období radostné a podnětné. Je křížovatkou v celkovém vývoji a také v hudebním rozvoji. Děti mají všestrannou zvědavost, dychtí po činnostech, po uznání svých výkonů. Nemají rády stereotyp, touží po nových hudebních hrách, experimentují v hudbě. Aktivní objevování v hudbě se děje prostřednictvím hudebních činností – pěveckých, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových. Objevování hudby na úrovni dětského chápání je záležitostí akustickou i vizuální. Dětem lze hudbu přiblížit a zkonkretizovat např. notovým obrázkem, hrou na dětský hudební nástroj apod. Spojení akustických vizuálních a hmatových vjemů je pro dětské objevování hudby nejefektivnější. Zkvalitňuje se hudební sluch, upevňuje se tónální citění, tříbí se smysl pro intonaci a rytmus.

²² BUDÍK, J.: *Hudební výchova 2 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1985

²³ BUDÍK, J., POSOVÁ, R.: *Hudební výchova 3 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1986

3. 3. 3 DRUHÉ OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Děti v tomto věku svět nejen pozorují zvenčí, ale touží poznávat jeho podstatu a aktivně dle svých možností do něj vstupovat. Pozorovací schopnost dítěte je zaměřenější, soustředěnější a výběrovější, tedy i vnímání - konkrétně estetické vnímání je intenzivnější. Děti projevují schopnost hudbu poznávat, reprodukovat, vnímat ji. Taktéž vcelku dobře dokáží z celku písně nebo instrumentální skladby vyčleňovat její části, chápat je, porovnávat, objevovat nové souvislosti. Rozvoj hudebních schopností nadále probíhá, rozvíjí se smysl pro vnímání delší a složitější melodie, rozvíjí se elementární harmonické slyšení, děti rády vyhledávají vhodné akordy k doprovodu písní. Upevňuje se schopnost uvědomělého chápání vícehlasého zpěvu, výrazně se projevuje rozlišování zvukové barvy jednotlivých hudebních nástrojů i sledování různého využití hudebních nástrojů v poslouchaných instrumentálních skladbách.²⁴

²⁴ BUDÍK, J.: *Hudební výchova 4 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1987

4 NONARTIFICIÁLNÍ HUDBA A JEJÍ CHARAKTERISTIKA

S tímto pojmem se setkávají žáci na základní škole až v osmém ročníku. Hudební publicista Antonín Matzner ve své publikaci uvádí, že v 60. letech byl používán termín „bytová“ hudba. Termín byl odvozen z ruského jazyka, kdy slovo „byt“ označovalo životní styl, existenci něčeho. Tento termín byl však zpochybňován. V 70. letech 20. století vytvořili muzikologové Ivan Poledňák a Jiří Fukač dichotomii artificiální a nonartificiální hudby. Tyto termíny byly převzaty od Hanse Heinricha Eggebrechta, který užíval termíny „artifizielle Musik“ a „funktionale Musik.“ Pojem artificiální hudba se užívá nadále, kdežto termín funkční hudba byl nahrazen pojmem nonartificiální.²⁵

Antonín Matzner v *Encyklopedii jazzu a moderní populární hudby* popsal základní charakteristiku nonartificiální hudby.²⁶

K základním rysům této hudby patří nízká náročnost na teoretické znalosti z hudební oblasti pro interpreta a skladatele. Vnímání nonartificiální hudby nevyžaduje připravenost a posluchač nemusí pátrat, k jakým účelům byla vytvořena či jakou má formu.

Dalším charakteristickým rysem nonartificiální hudby je potlačení významu autora. Například při tvorbě popové hudby spolupracuje celý tým, nejen skladatel a interpret, ale i producent, dramaturg, textař, aranžér či překladatel. Zájem posluchače se tak stává pouze zpěvák či skupina, nikoli autor hudby.

Nonartificiální hudba bývá hromadně produkována a distribuována hlavně pomocí internetu a posluchač se tak omezuje na poslech hudby v domácím prostředí.

²⁵ MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I.: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Část věcná. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1983

²⁶ Tamtéž

4. 1 DEFINICE POPULÁRNÍ HUDBY

Většina posluchačů má jasno - populární hudba - to jsou přeci písničky, které slyším v televizi, v rádiu, na internetu, téměř kdekoli kolem sebe.

Pojem populární hudby - jinak označené jako hudby lehké, poslechové, zábavné, oddychové se začal definovat cca v šedesátých letech minulého století. *„Chápeme jí základní, primární část hudební kultury, k jejímž charakteristickým znakům náleží: typově standardizovaný základ tvorby, oslabený význam jedinečnosti díla a naopak zvýrazněnost úlohy interpretace, dále spontaneita vnímání a spotřeby, silné zastoupení bezprostředních sociálních i psychických funkcí, široká a zároveň třídně, skupinově, generačně apod. zcela konkretizovaná společenská konzumní základna, totální včlenění do ekonomicky - sociálních struktur a relativní konformita s nimi.“* (J. Kotek - I. Poledňák)²⁷

*„K hlavním vlastnostem populární hudby, jimiž se současně liší od hudby vážné, patří typovost, určená její zábavností, rekreativností, nenáročností na přijímání a její konzumností.“*²⁸

²⁷ GREGOR, V.: *Úvod do poslechu populární hudby*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1977

²⁸ Tamtéž, s. 9

Tabulka č. 1: Rozdělení nonartificiální hudby²⁹

Nonartificiální hudba						
Populární hudba				Lidová hudba (folklór)		
tradiční	moderní	tzv. vyšší populár	artificiální přehodnocena na nonartificiální	hudba jazzového okruhu	mimoevropský folklór	domácí folklór

Z tabulky lze vyčíst, že nonartificiální hudba se dělí na populární a lidovou. Populární hudba se dělí na tradiční populární hudbu, moderní populární hudbu, tzv. vyšší populár a hudbu artificiální přehodnocenou na nonartificiální hudbu.

Mezi hlavní stylově-žánrové druhy moderní populární hudby řadíme pop music a rock. V širším slova smyslu se termín pop music používá pro označení celého hudebního průmyslu produkujícího hudbu stylu pop. Někdy se termín pop music dost nepřesně používá jako synonymum pro podobný termín populární hudba.

V současné době je populární hudba šířena převážně pomocí ilegálního stahování na internetu, a tím se dostává k většímu počtu posluchačů. Skladby bývají komponovány a vydávány s komerčním úmyslem.

Produktem populární hudby je skladba, jejíž délka většinou nepřesahuje tři a půl minuty. Písně obsahují jednoduše zapamatovatelnou melodickou a rytmickou strukturu. Důležitá je chytlavá melodie, které dominuje refrén. Texty písní zpravidla nebývají velkého významu. Témata písní se opakují ve skladbách i jiných hudebních

²⁹ MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I.: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Část věčná. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1983

stylů. Nejčastěji se v textech objevují problémy současné společnosti, dále témata milostná apod.

4. 2 VLIV MÉDIÍ NA SOUČASNOU MLÁDEŽ

Na základních školách vznikají první vrstevnické skupiny, do kterých se děti začleňují. Jedinci se v těchto skupinách adaptují a přejímají sociální role. Smolík uvádí ve svém výzkumu, že důležitost vrstevnické skupiny je zejména v tom, že se jedinec odpoutá od rodiny a vytváří si sociální vztahy (jak u stejného, tak u opačného pohlaví). Jedinci hledají hlavně sami sebe. Mají potřebu najít své místo v životě, zjistit, jací opravdu jsou a co od života chtějí. Ve skupinách mívají silnější jedinci velký vliv, stávají se vůdci s neformální autoritou. Díky jejich hodnotám a postojům mohou ovlivnit ostatní jedince ve skupině, přičemž slabší jedinci mají tendenci silnějšího napodobit či ztotožnit se s ním.³⁰

Ve 21. století je jedinec výrazně ovlivněn masmédií. Média ovlivňují chování jedince, jeho postoje a myšlení. Je důležité, zamyslet se nad tím, jak mohou média člověka ovlivnit. Vliv jednoho sdělení může totiž působit jak na jednotlivce, tak na skupiny lidí či celou společnost. Sdělení či samotná média mohou dlouhodobě nebo dokonce trvale ovlivňovat publikum.

Populární hudba se díky těmto prostředkům mohla dostat do podvědomí společnosti. V současnosti existuje řada zpěváků či skupin, ovšem pouze několik z nich „přežije“. S tím je také spojen vliv televize a stále rostoucí oblíbenost internetu.

1. srpna 1981 vznikla v New Yorku hudební televizní stanice *MTV*. Jako první na světě od svého začátku vysílala sedm dní v týdnu. V té době ještě nebyly vysílané videoklipy natolik propracované, jaké je známe z dnešní doby. Původně sloužily tyto videoklipy jako reklama pro nahrávací společnosti. Poté, co si producenti uvědomili, že se jedná o dobrou propagaci interpretů, začaly se natáčet kvalitní videoklipy na

³⁰ SMOLÍK, J.: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, ISBN 9788024729077.

zakázku pro *MTV*. Tato televizní stanice je v dnešní době důležitou součástí dospívajících. Téměř v každé domácnosti existuje satelit či kabelová televize. Hlavním cílem *MTV* bylo stát se prostřednictvím televize prvním zprostředkovatelem hudby. Tato stanice nabízí různé typy programů pro mládež, které mají i mimohudební charakter (reality show aj.). Přesto *MTV* jako zprostředkovatel videoklipů ztrácí prioritní postavení, jelikož ho přebírají nejrůznější internetové portály.

Mezi nejnavštěvovanější internetové stránky patří *www.youtube.com*. Původním cílem této služby bylo řešit problémy se sdílením videí. Tento záměr se začal vytrácet a *Youtube* dostalo jiný rozměr. Každý den si uživatelé tohoto portálu přehrají více než 3 miliardy videí.³¹ Vedle již zmíněných *MTV* a *Youtube* je nutno zmínit velmi rozšířenou a v současné době nepoužívanější sociální síť *Facebook*. Původním cílem této sociální sítě, kterou v roce 2004 založil bývalý harvardský student Mark Zuckerberg, bylo spojit studenty Harvardské univerzity. Tato síť umožňuje komunikaci mezi uživateli a sdílení multimediálních dat, mezi něž patří i hudba.

První českou hudební televizní stanicí je *ÓČKO*, původním názvem *Stanice O*, která vznikla v roce 2002. Hlavní částí programu televize *Óčko* jsou hudební videoklipy aktuální domácí i zahraniční populární hudby. Stanice umožňuje prezentaci i menšinovým hudebním žánrům a součástí vysílání jsou přímé přenosy či záznamy koncertů a hitparády. Televize *Óčko* každoročně vyhlašuje výroční *Hudební ceny Óčka*.

Pro Českou a Slovenskou republiku byla v listopadu 2009 spuštěna česká verze hudební televizní stanice s názvem *MTV Czech*.

³¹ YOUTUBE. Statistika. *Youtube.com* © 2012 [online]. [cit. 20. dubna 2012] Dostupný z <http://www.youtube.com/t/press_statistics>

4. 3 VÝZKUMY V POPULÁRNÍ HUDBĚ

V této oblasti existuje mnoho výzkumů. V této kapitole budou zmíněny proběhlé výzkumy, týkající se mládeže a populární hudby. Ve 40. letech 20. století se zabýval František Lýsek hudebností mládeže školou povinné.³² K dalším významným sociologickým studiím patří práce Vladimíra Karbusického a Jaroslava Kasana, kteří ve svém výzkumu zohledňovali rozhlas a rozhlasové vysílání.³³ K dalším osobnostem, které prováděly výzkumy, patří například V. Hepner, M. Cejpal, P. Dorůžka nebo I. Maříková.

Výzkumy, které prováděli, byly zaměřeny na vztah mládeže k populární hudbě, jaký je vliv prostředí a médií a čím jsou ovlivněni při poslechu určitých hudebních žánrů. Ze závěru těchto výzkumů vyplývá, že zájem o populární hudbu roste u mládeže mezi 10. a 15. rokem věku. Bylo zjištěno, že na utváření postojů k moderní hudbě mají velký vliv vrstevníci a prostředí. Problematiku vztahu mládeže k hudbě dodnes řeší odborníci na sympóziích. Roku 1985 proběhla konference *Musica viva in schola*, která řešila aktuální problémy hudební výchovy. Hlavním tématem této konference bylo „*Vnímání hudby v přítomnosti a budoucnosti*“.³⁴

Vztahem žáků k hodinám hudební výchovy se ve svém výzkumu zabývá Markéta Prudíková. Respondentům kladla otázky, které se týkaly: poměru artificiální a nonartificiální hudby v hodinách hudební výchovy, vybavenosti učeben hudební výchovy aj. Z výzkumu bylo patrné, že by žáci v hodinách hudební výchovy uvítali více populární hudby, jak v poslechových, tak i vokálních činnostech.³⁵

³² LÝSEK, F.: *Hudebnost a zpěvnost mládeže ve světle výzkumů: Sborník vědeckých prací Vyšší pedagogické školy v Brně*. 1. vyd. Praha: SPN, 1956

³³ KARBUSICKÝ, V., KASAN, J.: *Výzkum současné hudebnosti I., II.* 1. vyd. Praha: Svoboda, 1969

³⁴ Srov. SOVOVÁ, E.: *Moderní populární hudba v učebnicích hudební výchovy na ZŠ*. Brno, 2012, s. 58. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy

³⁵ Tamtéž, s. 59

Marika Gajdošová se ve svém výzkumu zabývá rolí učitele a jeho významem na utváření postoje žáků k populární hudbě. Autorka poukazuje na to, jaký by měl být pedagog, jak se mění nároky na profesi učitele hudební výchovy aj.

V roce 2012 byl dokončen výzkum na Katedře hudební výchovy PdF MU v Brně s názvem „*Výzkum využití multimediálních technologií v hudební výchově*“. Tento výzkum se zabýval otázkami možnosti využití mediálních technologií tak, aby byly prospěšně využity v hodinách hudební výchovy. Počítače s možností internetového připojení se dostaly do škol a jsou využívány v různých předmětech, tak proč je nevyužívat i v hodinách hudební výchovy. Dále řešil problematiku využití internetu, internetových portálů a softwaru. Z výzkumu vyplývá, že více jak 60% učitelů využívá internet v hodinách hudební výchovy, pouští a vyhledávají nahrávky na internetu. Zajímavostí bylo, že na otázku, kolik času věnují žáci poslechu hudby v hodinách hudební výchovy, odpovědělo 50% respondentů časové rozmezí 0 – 5 minut, ale v odpovědích na otázku, jaké činnosti se v hodinách věnují nejčastěji, si protiřečili a uvedli, že poslechu hudby.³⁶

³⁶ Srov. SOVOVÁ, E.: *Moderní populární hudba v učebnicích hudební výchovy na ZŠ*. Brno, 2012, s. 60. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy

5. VLASTNÍ VÝZKUM

5.1 CÍL VÝZKUMU

Téma diplomové práce je zvoleno na základě zkušeností z pedagogické praxe na dvou základních školách v posledních šesti letech. Jednalo se o menší vesnické školy malotřídního typu se spojenými ročníky. Rozdíl mezi vyučováním hudební výchovy na základní škole a teoretickými poznatky nabytými na katedře hudební výchovy během studia byl inspirací k tomuto výzkumu. Značně negativně na mne zapůsobil přístup žáků k přijímání klasické hudby, která jistě patří k nosným pilířům výchovy k hudbě. V hodinách hudební výchovy 80% žáků vyjadřovalo odmítavý postoj k vážné hudbě, naopak velmi nadšeně reagovali na populární hudbu ve formě zpěvu, tance či poslechu.

Výzkum by měl směřovat zpět do praxe a měl by být přínosný pro pedagogy.

Díličními cíli tohoto výzkumu jsou:

- zjistit, jak ovlivňuje rodinné prostředí vztah dítěte k hudbě
- zjistit, jakou hudbu, hudební žánr a hudebního interpreta děti preferují
- zjistit, jak děti získávají informace o populární hudbě
- zjistit, jak jsou pedagogové spokojeni s učebnice pro hudební výchovu
- zjistit, zda se pedagogové zajímají o novinky v populární hudbě pro děti a jak tyto informace získávají
- zjistit, kolik času ve výuce věnují populární hudbě

5. 2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Pro účely výzkumného šetření byly u dětí stanoveny tyto hypotézy:

H1: *Návštěvnost koncertů populární hudby je vysoká.*

H2: *Vztah dětí k populární hudbě je kladný, populární hudbu upřednostňují před hudbou vážnou.*

H3: *Chlapci poslouchají jiný žánr než dívky.*

H4: *Děti mají rády hodiny hudební výchovy*

Pro účely výzkumného šetření byly u pedagogů stanoveny tyto hypotézy:

H5: *Učitelé jsou spokojeni s učebnicemi hudební výchovy.*

H6: *Učitelé se zajímají o současnou populární hudbu pro děti.*

H7: *Učitelé využívají internet při výuce hudební výchovy.*

H8: *Učitelé v hodinách hudební výchovy věnují dostatečný čas také populární hudbě.*

5. 3 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výběrový soubor dětí tvořilo 200 žáků ve věku 6 – 11 let. Jednalo se o 100 chlapců a 100 dívek z vesnických malotřídních i městských plnoorganizovaných základních škol v okrese Nový Jičín. Diferenciace mezi vesnickou a městskou základní školou ve výzkumu nebyla zohledňována.

Tabulka č. 2: Zastoupení pohlaví respondentů v rámci výzkumného šetření

	žáci	
pohlaví	chlapci	dívky
počet	100	100
%	50	50

Výběrový soubor pedagogů tvořilo 40 učitelů z výše uvedených škol. Z počtu respondentů bylo 36 žen a 4 muži. Vzorek respondentů zahrnoval všechny věkové kategorie pedagogů, od začínajících pedagogů až po téměř důchodový věk.

Věkové kategorie:

- 20-30 let - 2 pedagogové
- 30-40 let - 11 pedagogů
- 40-50 let - 15 pedagogů
- více jak 50 let – 12 pedagogů

Tabulka č. 3: Zastoupení pohlaví respondentů v rámci výzkumného šetření

	učitelé	
pohlaví	muži	ženy
počet	4	36
%	10	90

5. 4 TERÉNNÍ FÁZE VÝZKUMU

Výzkum proběhl v měsících leden až březen 2012. Do škol byly dodány dotazníky, které byly rozdány do tříd prvního stupně a mezi jednotlivé pedagogy vyučující hudební výchovu. Vyplnění dotazníku pro děti zabralo v každé třídě jednu vyučovací hodinu, učitelé dotazníky vyplnili společně s žáky nebo ve svém volném čase. Žáci odpovídali na 11 otázek a učitelé měli odpovídat na 8 otázek. U některých otázek vybírali pouze jednu z možností, u jiných měli formulovat odpovědi sami. Vyplněné dotazníky byly sesbírány a vráceny řešiteli.

5. 5 POUŽITÉ METODY

Pro tento výzkum byla zvolena kvantitativní metoda – dotazník. Je to velmi frekventovaná metoda získávání dat. Metoda dotazníku je charakteristická získáváním dat prostřednictvím písemné formy otázek tazatele a písemné odpovědi respondentů. Miroslav Chráska definuje dotazník jako soustavu „*předem připravených a pečlivě formulovaných otázek které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.*“³⁷ Dotazník patří mezi metody subjektivní. V dotazníku je zaručena anonymita.

Výhoda dotazníku spočívá v jeho použitelnosti pro větší počet lidí a jedná se o snadné, časově nenáročné získávání dat od respondentů. Stran organizace je dotazník technicky poměrně jednoduchý a finančně nenáročný. Přesto dotazníková metoda má svou nevýhodu, a to relativně malý kontakt s respondenty, nízkou návratnost a ověřování platnosti a správnosti odpovědí (respondent si může něco jiného myslet a něco jiného odpovědět).

Dotazník by měl splňovat určitá kritéria:

- otázky v dotazníku musí být jednoznačné
- dotazník musí být časově nenáročný, nesmí být rozsáhlý
- otázky musí být respondentům jasné a srozumitelné
- konstrukce dotazníku má být taková, aby byla pro respondenty zajímavá
- otázky nesmějí být sugestivní

³⁷ CHRÁSKA, M.: *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, s. 169 ISBN 9788024713694

V dotazníku byly použity otázky otevřené, polouzavřené a uzavřené.

Respondent má možnost při otevřené otázce vyjádřit vlastní názor k dané problematice. Nevýhodou ovšem může být, že respondent není schopen vlastními slovy popsat daný problém. Nevýhodou je i zpracování dat. Jedinci odpovídají subjektivně a řešitel tak má při vyhodnocování mnoho odlišných odpovědí.

Výhodou uzavřených otázek je jejich vyhodnocování. Řešitel musí dopředu promyslet, zda-li v otázkách vyčerpá všechny naskýtané možnosti. Nevýhodou uzavřených otázek je to, že pokud není ani jedna z odpovědí pro respondenta vhodná, musí zvolit jednu z odpovědí, aniž by byla pravdivá. Validita odpovědí tak může být snížena.

Polouzavřené otázky v sobě obsahují možnost odpovědi „jiné“, kam může respondent doplnit vlastní údaj, pokud jej v naskýtaných možnostech neshledal.

5. 6 INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

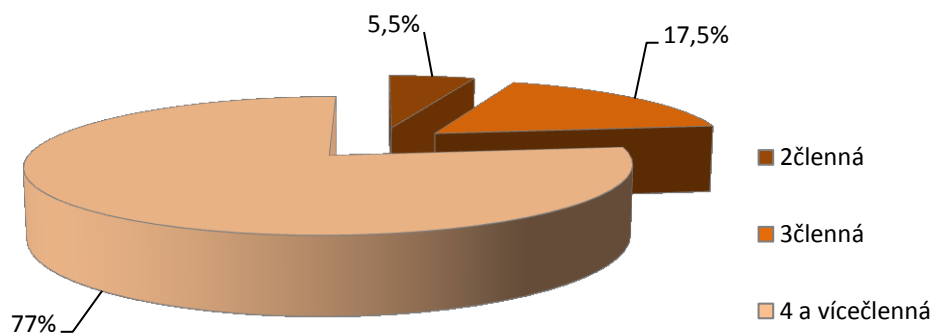
Zpracování výsledků a jejich interpretace je rozdělena do jednotlivých částí. Tyto části korespondují s otázkami v dotazníku. Výsledky šetření jsou přehledně zpracovány v grafech či tabulkách. Číselné hodnoty v procentech byly zaokrouhleny na jedno desetinné místo. Výsledky jsou dále slovně komentovány.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

Otázka č. 1: „Kolik členů má Tvá rodina?“

Tabulka č. 4: Počet členů rodiny

počet členů rodiny	celkem	celkem %
2	11	5,5
3	35	17,5
4 a více	154	77

Respondenti odpověděli: 11 rodin je dvoučlenných, 35 rodin tříčlenných a 154 rodin čtyř a vícečlenných.

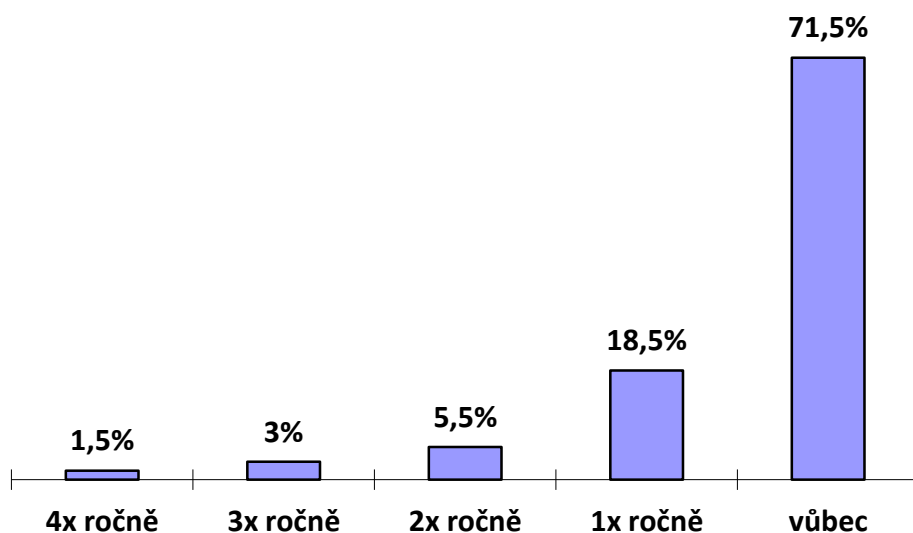
Výsledky statistického zjištění: 77% rodin je čtyř a vícečlenných. 17,5% rodin je tříčlenných a 5,5% rodin je dvoučlenných.

Otázka č. 2: „**Jak často navštěvuje Tvá rodina koncerty populární hudby?**“

Tabulka č. 5: Četnost návštěv koncertů

četnost návštěv (ročně)	chlapci	dívky	celkem	celkem v %
4x a více	2	1	3	1,5%
3x	4	2	6	3,0%
2x	6	5	11	5,5%
1x	18	19	37	18,5%
0	70	73	143	71,5%

Graf č. 2: Četnost návštěv koncertů

Z výzkumu vyplývá následující: koncerty nenavštěvují vůbec rodiny 70 chlapců a 73 dívek. Jedenkrát ročně navštěvují koncerty rodiny 18 chlapců a 19 dívek. Dvakrát

ročně navštěvují koncerty rodiny 6 chlapců a 5 dívek. Čtyřikrát ročně navštěvují koncerty rodiny 4 chlapců a 2 dívek. Více než čtyřikrát ročně navštěvují koncerty rodiny 2 chlapců a 1 dívky.

Z uvedeného vyplývá, že více jak 70% rodin respondentů nenavštěvuje koncerty vůbec a téměř 20% rodin navštěvuje koncertní představení alespoň jedenkrát ročně.

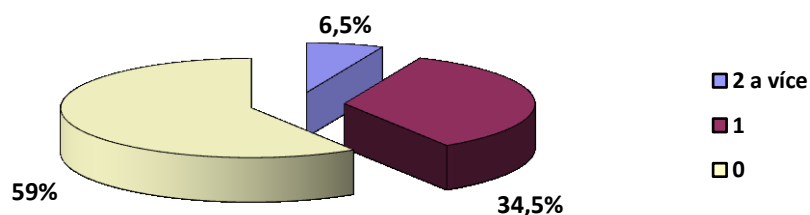
Příčinou této nízké návštěvnosti může být jednak finanční náročnost a jednak tendence nahrazovat živá koncertní vystoupení poslechem CD nosičů a hudební produkce v domácím prostředí.

Otázka č. 3: „Kolik členů Tvé rodiny hraje na hudební nástroj?“

Tabulka č. 6: Počet členů rodiny hrajících na hudební nástroj

počet členů	chlapci	dívky	celkem	celkem v %
2 a více	7	6	13	6,5%
1	33	36	69	34,5%
0	60	58	118	59%

Graf č. 3: Počet členů rodiny hrajících na hudební nástroj

Z výzkumu vyplývá, že u 60 chlapců a 58 dívek nehraje nikdo z rodiny na hudební nástroj, u 33 chlapců a 36 dívek hraje na hudební nástroj jeden člen rodiny a u 7 chlapců a 6 dívek hraje na hudební nástroj 2 a víc členů rodiny.

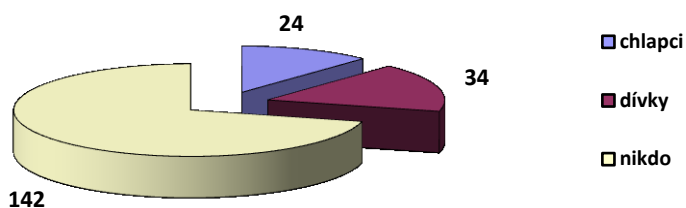
Z uvedeného vyplývá, že téměř v každé druhé rodině hraje alespoň jeden člen na nějaký hudební nástroj.

Otázka č. 4.: „Hraješ na nějaký hudební nástroj? Pokud ANO, na jaký?“

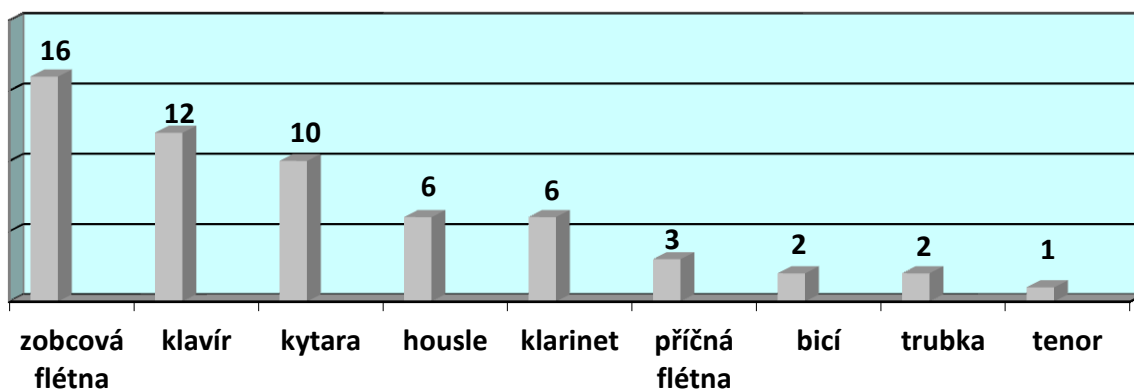
Tabulka č. 7: Hra na hudební nástroj

hra na hudební nástroj	chlapci	dívky	celkem	celkem v %
ANO	24	34	58	29%
NE	76	66	142	71%

Graf č. 4: Hra na hudební nástroj

Graf č. 5: Zastoupení jednotlivých hudebních nástrojů

Z odpovědí vyplývá, že na hudební nástroj hraje 24 chlapců a 34 děvčat, celkem tedy 58 respondentů. 29% dotazovaných žáků hraje na hudební nástroj a 71% dětí na žádný hudební nástroj nehraje. Na otázku, na jaký hudební nástroj, odpovědělo 16 žáků zobcová flétna, 12 žáků klavír, 10 žáků akustická kytara, 6 žáci housle, 6 žáci klarinet, 3 žáci příčná flétna, 2 žáci bicí, 2 žák trubka a 1 žák tenor. Zobcová flétna převládá u žáků 1. a 2. třídy jako příprava pro jiné dechové nástroje.

Otázka č. 5. : „**Jakou hudbu rád posloucháš a které žánry máš v oblíbě? (zakroužkuj všechny, které máš rád)**“

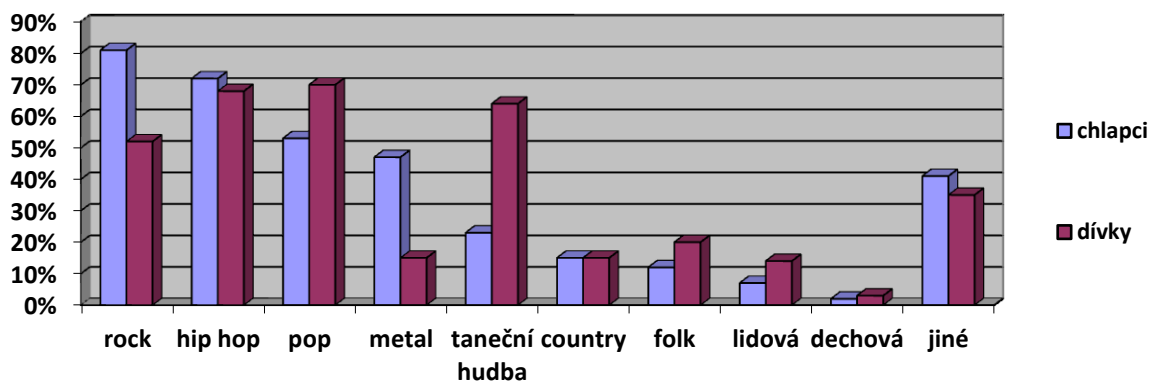
Žáci měli za úkol označit všechny žánry, které mají rádi a rádi je i poslouchají. Z výsledků jasně vyplývá, který žánr je žákům nejbližší a kam směřuje jejich hudební zájem.

Následující tabulka znázorňuje, jaká je oblíbenost hudebních stylů z hlediska pohlaví, zda chlapci poslouchají více jiný žánr než dívky, a pokud ano, tak který to je.

Tabulka č. 8: Oblíbenost hudebních stylů z hlediska pohlaví

hudební styl	chlapci	dívky
rock	81%	52%
hip hop	72%	68%
pop	53%	70%
metal	47%	15%
taneční hudba	23%	64%
country	15%	15%
folk	12%	20%
lidová	7%	14%
dechová	2%	3%
jiný	41%	35%

Graf č. 6: Oblíbenost hudebních stylů z hlediska pohlaví

V dotazníku mohli žáci uvést variantu jiných oblíbených hudebních žánrů, které nebyly v nabídce. Obě pohlaví doplnily hudební styly jako je rap, reggae, R&B, rock and roll. Tyto žánry mají společné - tanečnost, rytmičnost, hlučnost produkce. Z odpovědí na otázku jasně vyplývá, že dechová hudba není mezi dětmi oblíbená. U chlapců převažují styly jako je rock, hip hop nebo metal, naopak u dívek se jedná o pop a taneční hudbu. Velmi oblíbený u obou pohlaví je hip hop. Dalším zjištěním bylo, že žáci v tomto věku ještě nedokáží přesně zařazovat interprety do patřičných hudebních žánrů.

Otázka č. 6: „Kterou hudební skupinu či zpěváka posloucháš nejraději?“

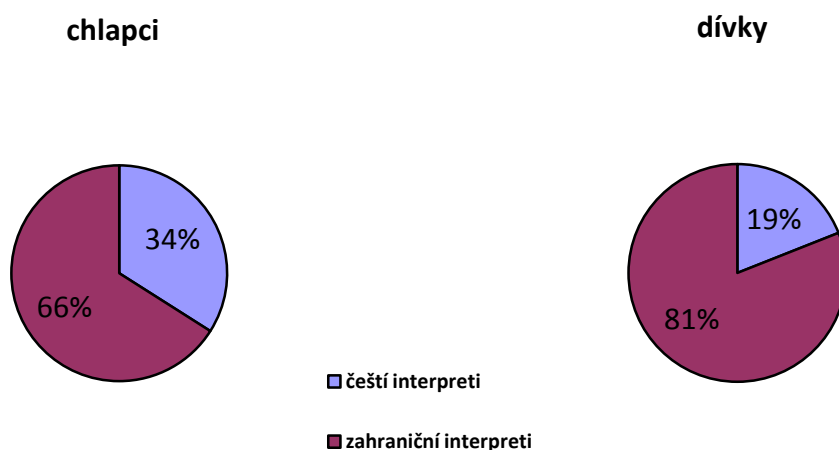
Tato otázka byla formulována tak, aby žáci měli možnost volné odpovědi. Z výsledku je jednoznačně patrné, že preferovaná hudba je z oblasti moderní populární hudby.

Chlapci ve svých odpovědích uvádí: Kabát, Pitbull, Eminem, Linkin Park, Kryštof, Mandrage, Lady Gaga, Rihanna, Jaromír Nohavica, Majk Spirit, Bruno Mars, Rytmus, Nightwork, Lordi, David Guetta

Dívky nejraději poslouchají: Katy Perry, Britney Spears, Nightwork, Beyonce, Justin Bieber, Shakira, Rihanna, Hannah Montana, Ewa Farná, Lady Gaga, Avril Lavigne.

Chlapci upřednostňují ve výběru hudbu rytmickou, tvrdou, z oblasti metalové hudby, rocku či rapu. Naopak děvčata oslovuje romantičnost skladeb a jejich melodičnost. Výběr je výrazně ovlivněn hitparádami ve sdělovacích prostředcích, internetem a současně popularitou zpěváků v médiích. Žáci jednoznačně preferují zahraniční hudební skupiny a zpěváky. Chlapci uvádí 66% zahraničních a 34% domácích interpretů, dívky dokonce 81% zahraničních a 19% domácích.

Graf č. 7: Podíl českých interpretů mezi oblíbenými zpěváky u chlapců a dívek

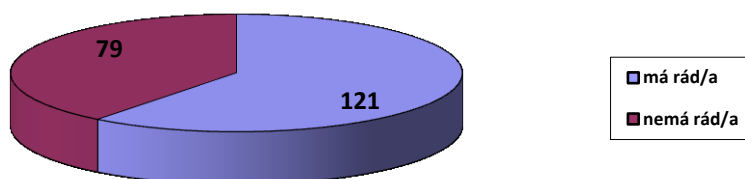
Otázka č. 7: „ Máš rád hodiny hudební výchovy? Proč?“

Z výzkumu vyplývá následující: 43 chlapců a 78 dívek má rádo hodiny Hudební výchovy, zatímco 57 chlapců a 22 dívek hodiny Hudební výchovy rádo nemá.

Tabulka č. 9: Oblíbenost předmětu Hudební výchova

	chlapci	dívky	celkem
má rád/a	43	78	121
nemá rád/a	57	22	79

Graf č. 8: Oblíbenost předmětu Hudební výchova

Jako důvody oblíbenosti Hudební výchovy respondenti uvádí:

- uklidňující hodina
- hodina vhodná pro relaxaci
- nemusím se učit
- baví mě zpěv
- učím se nové písně

- poslouchám oblíbenou hudbu
- hodina pro mě není náročná

Mezi důvody neoblíbenosti Hudební výchovy uvádí:

- neumím zpívat
- nerad zpívám
- nudím se

Hlavní motivační prostředky, které by vedly ke zvýšení oblíbenosti, soustředěnosti a pracovitosti žáků v hodinách Hudební výchovy, vidím v respektování individuálních schopností žáků. Například, netrvat na veřejném hlasovém projevu u žáků, kteří mají například psychické zábrany, pozitivně hodnotit žáky s nedokonalým intonačním projevem, dále včlenit do hodiny bloky oblíbené hudby žáků, hovořit o této hudbě, dát možnost tanečnímu projevu, spojovat hudbu s tancem. Při poslechu vážné hudby netrvat na poslechu celé skladby, ale například vybrat pouze některé melodické či rytmické pasáže. Většina dětí má k hudbě kladný vztah. Líbí se jim moderní hudba, kterou poslouchají. Je však velmi obtížné vybudovat vztah k pro ně tak těžké, klasické-vážné hudbě. Hudební výchova v moderní době je zajímavá, možná i proto, že hodiny jsou volnější, bez stresu ze špatných známek. Obsahem hodin je často zpěv a reprodukováná hudba, kterou si žáci mohou poslechnout a stáhnout na internetu. A to je baví.

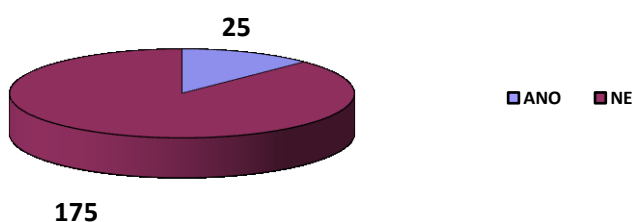
Otázka č. 8 : „ Posloucháš s potěšením vážnou hudbu?“

Z výzkumu vyplývá, že děti mají velmi nízkou oblibu v poslechu vážné hudby. Vážnou hudbu poslouchá s potěšením pouze 9 chlapců a 16 děvčat. Kladně na tuto otázku odpovídali žáci, kteří mimo jiné hrají na nějaký hudební nástroj a u kterých v rodině někdo hraje na hudební nástroj.

Tabulka č. 10: Poslech vážné hudby

poslech vážné hudby	chlapci	dívky	celkem
ANO	9	16	25
NE	91	84	175

Graf č. 9: Poslech vážné hudby

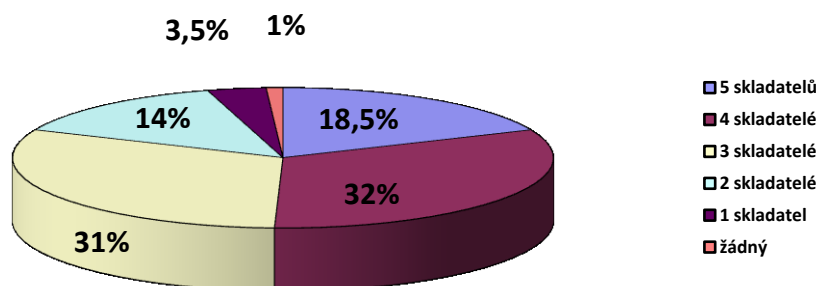
Nabízí se tedy tvrzení, že hra na hudební nástroj podporuje kladný vztah k vážné hudbě.

Otázka č. 9 : „Vyjmenuj 5 celosvětově proslulých hudebních skladatelů vážné hudby?“

Tabulka č. 11: Počet skladatelů určených žáky

počet skladatelů	chlapci	dívky	celkem	celkem v %
5	21	16	37	18,5%
4	30	34	64	32%
3	27	35	62	31%
2	18	10	28	14%
1	4	3	7	3,5%
0	0	2	2	1%

Graf č. 10: Počet skladatelů určených žáky

Z výzkumu vyplývá, že pouze 18,5% dětí umí vyjmenovat alespoň pět neznámějších skladatelů světové vážné hudby. Pětici nejzmiňovanějších tvoří

Mozart, Beethoven, Bach, Smetana a Dvořák. Dále se v odpovědích žáků objevoval Janáček, Vivaldi, Čajkovskij a Martinů. 21 chlapců a 16 dívek uměly vyjmenovat pět autorů. 30 chlapců a 34 dívek jmenovalo alespoň čtyři skladatele. 27 chlapců a 35 dívek uvedlo pouze tři. Dva skladatele napsalo 18 chlapců a 10 dívek a pouze jednoho uvedli 4 chlapci a 3 dívky. Ani jednoho neznaly 2 dívky. Možným důvodem je to, že vážná hudba žáky tohoto věku emotivně ani výrazově neoslovuje. Každopádně výsledky nejsou nijak pohoršující.

Otázka č. 10.: „Kolik hudebních nosičů obsahuje vaše domácí sbírka? Jaký žánr ve vaší domácí fonotéce převládá?“

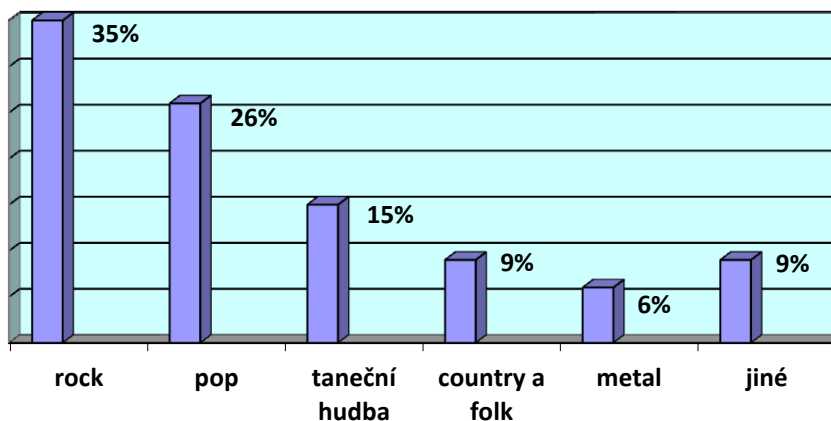
Z výzkumu vyplývá, že 85% žáků má více než 30 kusů zvukových nosičů v domácí fonotéce. Přesněji 86 chlapců má doma více jak 30 kusů zvukových nosičů, 12 chlapců má mezi 15-30 zvukovými nosiči a 2 chlapci mají méně jak 15 zvukových nosičů. U dívek jsou výsledky obdobné - 85 dívek má doma více jak 30 zvukových nosičů, 14 dívek má mezi 15-30 zvukovými nosiči a 1 dívka má méně jak 15 zvukových nosičů.

Tabulka č. 12: Počet hudebních nosičů

počet alb	chlapci	dívky	celkem	celkem v %
>30	86	85	171	85,5%
15-30	12	14	26	13%
< 15	2	1	3	1,5%

Žáci mají ve svých domácích fonotékách převážně tyto žánry: rock, pop, taneční hudbu, country a folk, metal aj. Z tohoto výčtu je zřejmé, které žánry děti upřednostňují. 35% hudebních nosičů představuje rock, 26% pop, 15% taneční hudba, 9% country a folk, 6% metal a 9% jiné žánry.

Graf č. 11: Zastoupení hudebních žánrů v domácích sbírkách

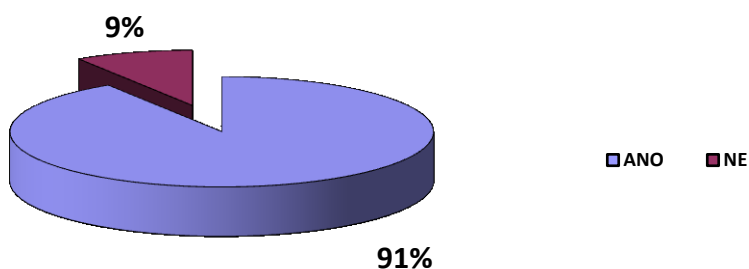
Otázka č. 11: „Chtěli byste v hodinách hudební výchovy poslouchat více ukázek současné populární hudby?“

Tato otázka měla zjistit, zda jsou žáci s nabídkou poslechu v hodinách hudební výchovy spokojeni nebo zda by uvítali více moderních ukázek. Předpokládalo se, že odpověď ANO bude převažovat, poněvadž dnešní mládež o vážnou hudbu nejeví dostatečný zájem.

Tabulka č. 13: Názory žáků k poslechu z hlediska rozdílu pohlaví

	chlapci	dívky	celkem
ANO	93%	89%	91%
NE	7%	11%	9%

Graf č. 12: Názory žáků k poslechu současné populární hudby

Z odpovědí dotázaných vyplynulo, že 91% žáků je pro oživení hudební výchovy ukázkami současné populární hudby. Pouze 9% žáků by schéma poslechových činností neměnilo. Co se týče chlapců, tak 93% odpovědělo ANO a jen 7% bylo spokojeno. Podobný podíl byl u dívek, a to 89% k 11%.

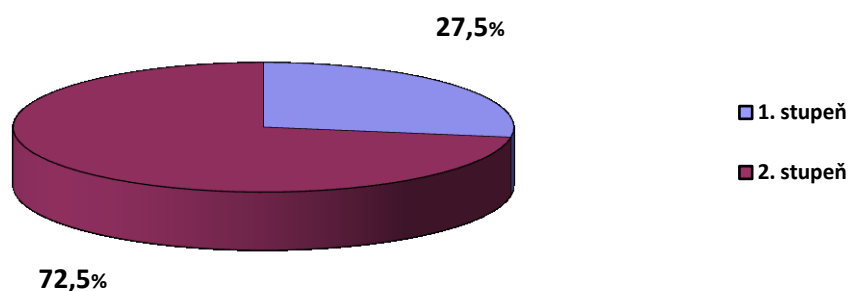
DOTAZNÍK PRO UČITELE

Otázka č. 1: „Na kterém stupni vyučujete Hudební výchovu?“

Tabulka č. 14: Podíl zastoupení pedagogů na základních školách

stupeň ZŠ	muži	ženy	celkem	celkem v %
1. stupeň	1	10	11	27,5%
2. stupeň	3	26	29	72,5%

Graf č. 13: Podíl zastoupení pedagogů 1. a 2. stupně ZŠ

Z výzkumu vyplývá, že 11 respondentů vyučuje na prvním stupni základních škol (10 žen, 1 muž), 29 respondentů vyučuje na druhém stupni základních škol (26 žen, 3 muži).

Otázka č. 2: „**S jakou učebnicí pracujete v hodinách Hudební výchovy?**“

Respondenti uváděli tyto tituly:

- Hudební výchovy pro Základní školy (Státní pedagogické nakladatelství) + metodické příručky + CD
- učebnice Fortuna 1996
- knihy Já písnička I., II., III. (Music Cheb) a IV. (G+W)

Tabulka č. 15: Využití titulů v hodinách HV

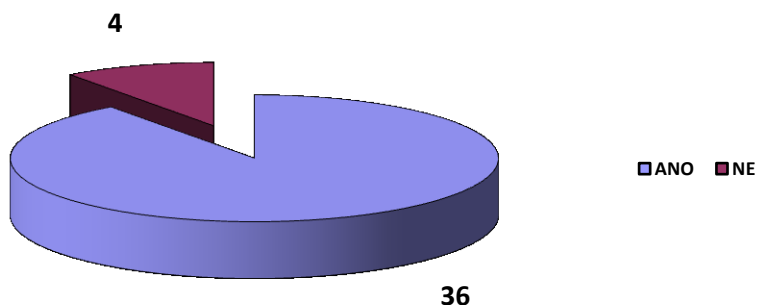
učebnice	učitelé
SPN	36
Fortuna	4
Já písnička	40

Z uvedených odpovědí vyplývá, že 36 pedagogů vyučuje podle učebnic Státního pedagogického nakladatelství a 4 pedagogové využívají učebnice nakladatelství Fortuna. Jako doplňkovou literaturu využívá všech 40 pedagogů tituly Já písnička.

Otázka č. 3: „**Jste spokojeni s učebnicemi SPN? V čem?**“

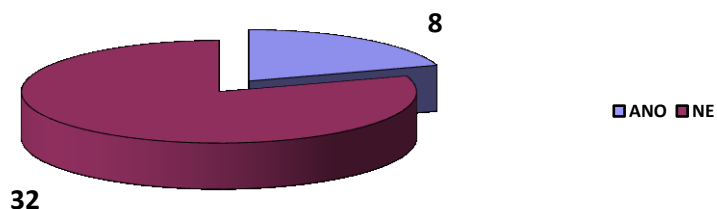
Učebnice Státního pedagogického nakladatelství je u pedagogů široce využívána. Pro svou praktičnost v použití a široký výběr písni se pro její kladné hodnocení vyjádřilo 36 pedagogů. Čtyřem pedagogům v knize chybí malá nápaditost, vytýkají přílišnou konvenčnost, knihu považují za neuspokojující.

Graf č. 14: Spokojenost s učebnicí SPN

Otázka č. 4: „**Zajímáte se a sledujete současnou populární hudbu pro děti?**“

Graf č. 15: Zájem o současnou populární hudbu pro děti

Z výzkumu vyplývá, že 32 pedagogů se nezajímá o současnou populární hudbu pro děti. 8 pedagogů se o populární hudbu pro děti zajímá.

Otázka č. 5: „Kde čerpáte informace o současné populární hudbě pro děti?“

Teoretické informace o hudbě včetně současné populární hudby učitelé čerpají z těchto pramenů:

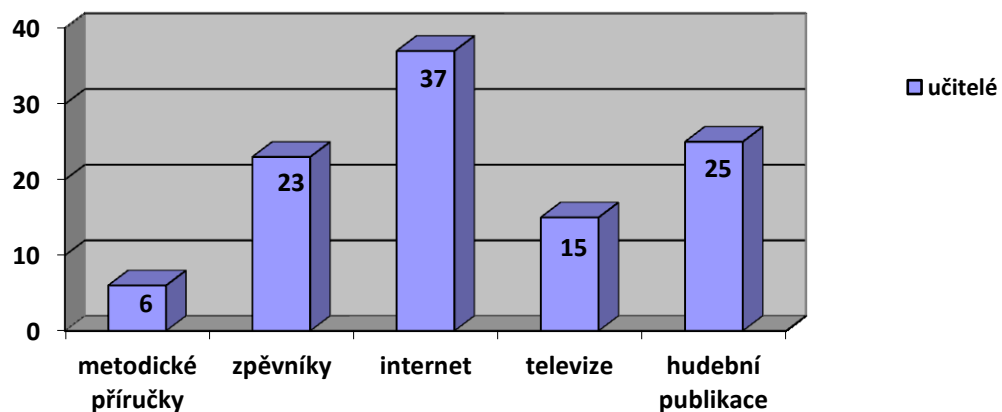
- metodické příručky pro učitele
- zpěvníky
- internet
- televize
- hudebně zaměřené knihy a časopisy

Z výzkumu vyplývá, že kromě výše zmíněných učebnic pro hudební výchovu, používají pedagogové celou řadu dalších publikací, což je velmi potěšující. Je zřejmý tvůrčí přístup k výuce a snaha obohatit hodiny hudební výchovy.

Tabulka č. 16: Zdroje informací k současné populární hudbě

zdroj	počet učitelů
metodické příručky	6
zpěvníky	23
internet	37
televize	15
hudební publikace	25

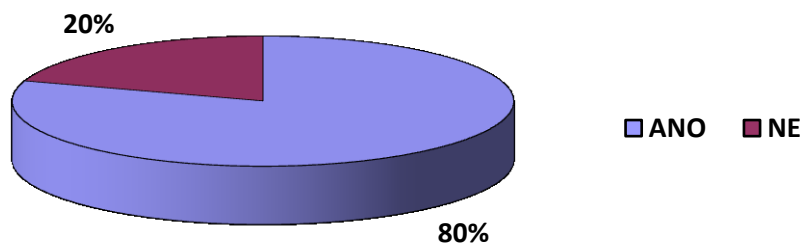
Graf č. 16: Zdroje informací k současné populární hudbě

Z uvedeného výzkumu vyplývá, že 92% respondentů využívá internet k získávání informací o současné populární hudbě. To znamená, že internet patří k nejvyhledávanějším zdrojům. Následují hudební publikace a zpěvníky, které uvádí 60% respondentů.

Otázka č. 6: „Věnujete se v hodinách hudební výchovy současné populární hudbě?“

Graf č. 17: Zařazení současné populární hudby do výuky

Z výzkumu vyplývá, že 80% pedagogů se v hodinách hudební výchovy věnuje současné populární hudbě a 20% pedagogů téma do své výuky vůbec nezařazuje.

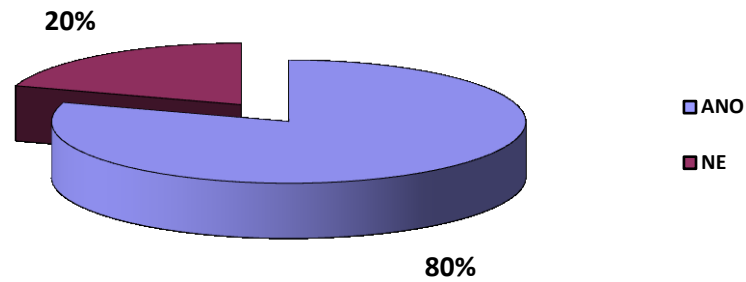
Tabulka č. 17: Využití současné populární hudby ve výuce

	učitelé 1. stupně	učitelé 2. stupně
ANO	4	28
NE	7	1

Z výsledků výzkumu je patrné, že téma současné populární hudby využívají více pedagogové na druhém stupni základních škol.

Otázka č. 7: „Projevují žáci zájem v hodinách hudební výchovy o současnou populární hudbu?“

Graf č. 18: Zájem žáků o současnou populární hudbu

80% respondentů se vyjádřilo kladně, 90% z nich byli učitelé vyučující na 2. stupni základních škol. 20% respondentů se vyjádřilo záporně. Věková kategorie pedagogů zde nehrála roli.

Otázka č. 8: „**Váš nejoblíbenější interpret současné populární hudby pro děti?**“

K této otázce se respondenti vyjadřovali volnou tvorbou odpovědi a měli uvést pouze jednoho interpreta

Tabulka č. 18: Oblíbení interpreti u pedagogů

interpret	počet odpovědí
Z.Svěrák, J.Uhlíř	14
Jaromír Nohavica	10
Kašpárek v rohlíku	5
Hradišťan	4
Petr Skoumal	3
Radůza	2
Jablkoň	2

Respondenti ve svých odpovědích nejčastěji uvádí dvojici Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř. Následuje Jaromír Nohavica a projekt Kašpárek v rohlíku. Ostatní uvádění interpreti viz tabulka č. 18.

5. 7 VERIFIKACE HYPOTÉZ

V této diplomové práci byly stanoveny hypotézy týkající se postoje mládeže a pedagogů k současné populární hudbě pro děti. Pro verifikaci hypotéz byly využity odpovědi obou skupin respondentů z provedeného výzkumného šetření.

H1: *Návštěvnost koncertů populární hudby je vysoká.*

K ověření této hypotézy bylo využito odpovědí na otázku číslo 2.

Z výzkumu vyplývá, že více jak 70% rodin respondentů nenavštěvuje koncerty vůbec a téměř 20% rodin navštěvuje koncertní představení alespoň jedenkrát ročně.

Tato hypotéza se nepotvrdila a je tedy nepravdivá.

H2: *Vztah dětí k populární hudbě je kladný, populární hudbu upřednostňují před hudbou vážnou.*

K ověření této hypotézy sloužily odpovědi na otázky číslo 8,10 a 11. Z vyhodnocení odpovědí je zřejmé, že v domácích fonotékách dětí převládají žánry populární hudby - rock, pop, taneční hudba. V hodinách hudební výchovy žáci jeví zájem o poslech současné populární hudby. Poslech vážné hudby má u dětí nízkou oblibu.

Tato hypotéza je pravdivá.

H3: *Chlapci poslouchají jiný žánr než dívky.*

Hypotéza číslo tři byla potvrzena otázkou číslo 5. Dle dostupných výsledků u chlapců převažují styly jako je rock, hip hop nebo metal, naopak u dívek se jedná o pop a taneční hudbu. Velmi oblíbený u obou pohlaví je hip hop.

H4: Děti mají rády hodiny hudební výchovy

K verifikaci této hypotézy byly použity odpovědi na otázku číslo 7.

Z výzkumu vyplývá následující: celkem 121 dětí má rádo hodiny hudební výchovy, 79 dětí tento předmět v oblibě nemá

Mezi důvody oblíbenosti Hudební výchovy respondenti uváděli např.: uklidňující hodina, hodina vhodná pro relaxaci, poslech oblíbené hudby apod. Mezi důvody neoblíbenosti patřily např. nuda a neznalost zpěvu.

Tato hypotéza byla potvrzena.

H5: Učitelé jsou spokojeni s učebnicemi hudební výchovy.

K ověření této hypotézy byly využity odpovědi na otázku číslo 3.

Z výsledků vyplývá, že učebnice Státního pedagogického nakladatelství je u pedagogů oblíbená. Kladně ji hodnotilo 80% dotázaných pedagogů.

Tato hypotéza byla potvrzena

H6: Učitelé se zajímají o současnou populární hudbu pro děti.

K verifikaci této hypotézy bylo využito odpovědí na otázku číslo 4.

Z výzkumu vyplývá, že 75 % pedagogů se o současnou populární hudbu pro děti nezajímá.

Tato hypotéza nebyla potvrzena, je tudíž nepravdivá.

H7: Učitelé využívají internet při výuce hudební výchovy.

K ověření této hypotézy bylo využito odpovědí na otázku číslo 5.

Z výsledků vyplývá, že 92% dotázaných pedagogů využívá internet jako zdroj pro získávání informací o populární hudbě pro děti. Internet byl nejčastěji volená varianta odpovědi.

Tato hypotéza je pravdivá.

H8: Učitelé v hodinách hudební výchovy věnují dostatečný čas také populární hudbě.

K verifikaci této hypotézy bylo využito odpovědí na otázku číslo 6.

Z výzkumu vyplývá, že 80% pedagogů se věnuje populární hudbě v hodinách hudební výchovy. Větší využití vykazovali pedagogové vyučující na druhém stupni základních škol.

Tato hypotéza byla potvrzena.

6 VÝBĚR VHODNÉ HUDBY PRO DĚTI

V této kapitole se nabízí pohled na současnou populární hudbu pro děti prostřednictvím ankety, kterou zpracoval v únoru roku 2009 pro časopis Folk & Country hudební redaktor rádia Proglas, pan Milan Tesař. Otázku (Jakou hudbu byste doporučili osmiletému dítěti?) směřoval k současným skladatelům, hudebníkům a písničkářům, k lidem, kteří se aktivně hudbě věnují. Zde jsou některé z odpovědí:

„Když bylo mým dcerám osm, už se jim nedalo nic doporučovat, poslouchaly pod vlivem třídního kolektivu Kelly Family nebo AC/DC. Ale z obou vyrostly ušlechtilé mladé dámy s vytříbeným hudebním vkusem, takže bych předčasně nelámal hůl,“ uvedl například Jiří Dědeček.

Slávek Janoušek, učitel a písničkář v jedné osobě, napsal: *„Osmileté dítě spíš poslouchá to, co rodiče, a ještě nemá až na výjimky vyhraněný názor. Tak je asi dobře pouštět si cokoli kvalitního z jakýchkoli žánrů, ať je to barokní hudba, Dvořák, folk nebo rock či hiphop. A ne jen jim dát dětské desky s Dádou. Je-li toho člověk mocný, je dobré si s dětmi při jakékoli příležitosti zpívat a muzicírovat. Když byly mé děti asi v tomto věku, tak jsme na dlouhých cestách autem k babičce skládali texty písní, respektive jsem jim s tím pomáhal. Bavilo je to velmi, nezlobily a vymyslely zajímavé věci. Třeba píseň o jedné botě objevené pod tajícím sněhem, která ztratila tu druhou.*

Herec, skladatel, písničkář a moderátor Marek Eben uvádí: *„Pro osmileté dítě bych asi nejspíš doporučoval cokoli z dětské kolekce Petra Skoumala. To jsou kouzelné věci s rozkošnými texty a velmi dobře to formuje vkus. Situace je ovšem úplně jiná než za našich dob, dnes mají děti k dispozici všechno možné na YouTube a umí to s počítačem líp než my. Takže bych za ještě důležitější považoval dát jim svobodu výběru. Rodiče, kteří dětem zakazují poslouchat určitý druh muziky, jsou sami proti sobě. Samozřejmě že starší generaci už řada nových věcí moc neříká, ale neznamená to, že by byly špatné. Vzpomeňme na staromilce z dob našeho dětství, kteří tvrdili, že Beatles nejsou hudba“.*

„Doporučil bych především písničky, v nichž je vytříbená čeština: Voskovce a Wericha, Jiřího Suchého, Vodňanského a Skoumala, a taky z rané tvorby Ivana Mládka.

Nevadilo by mi, že je tam občas něco „pro dospělé“ či něco méně srozumitelného. Ta bohatost jazyka a nepodobivost nízkému vkusu, hravost a fantazie je myslím nejdůležitější. Ale jednu věc bych měl dodat. Pokud dítě něco chce poslouchat, nemělo by se mu v tom bránit, nic by se mu nemělo zakazovat, spíš ho člověk může nenásilně inspirovat. Pokud má dospělý sám vkus, tak to dítě od něj chytne. Stejně tak naopak, takže bychom měli kultivovat nejspíš hlavně sami sebe“... uvedl písničkář a spisovatel Jan Burian.

Redaktor hudebních pořadů pro děti a mládež rádia Proglas a otec čtyř dětí, Luděk Strašák, napsal: „Kdybych měl dětem doporučit jedinou desku, asi by vyhrál Jarek Nohavica a Tři čuníci. Písničky z tohoto alba mají vše, co dětský posluchač vyžaduje, refrén, který se dá snadno zpívat, chytrý text s pointou a nekomplikovanou melodií. Pokud někde chci zapojit co nejvíc lidí do hromadného zpěvu, písničky z Tří čuníků spolehlivě zabírají. Další stálíci na dětském nebi je duo Svěrák & Uhlíř. Z jejich tvorby bych však doporučil spíše nějaký výběr, protože na jejich řadových deskách jsou vedle perel i místa, která mi přijdou zbytečná. Ale je otázka, zda jsou ty „vycpávky“ slabé samy o sobě, nebo jen blednou vedle klenotů, které najdeme na stejném albu. Mezi má oblíbená alba patří i oba díly Havěti všelijaká, přičemž první z nich mi připadá povedenější. Dětem se na tomto CD líbí, že je pestré a zábavné, avšak zjistil jsem, že je rádi poslouchají, ale nenutí je ke zpěvu. U nás doma teď letí Kašpárek v rohlíku, možná proto, že mluví současným hudebním jazykem a jeho hrdinové jsou většinou děti. Jinak si naše děti rády říkají i o CD určená pro jinou kategorii, a to především o písničky od Těch syčáků nebo od Jablkoně“.

Trampeký písničkář a spisovatel Jaroslav Velinský, spíše známý pod pseudonymem Kapitán Kid, který bohužel nedávno zemřel, uvedl: „Dítě, a to nejen osmileté, bych se snažil vést k muzice, která si zachovala své hodnoty celá staletí. Pokud by si zvyklo poslouchat Johanna Sebastiana Bacha, mannheimské Čechy, Mozarta, Brahmsa, Dvořáka i Smetanu, jistě by si později dokázalo vybrat kvalitní muziku i ze současné nabídky.“

Při zamyšlení nad tím, podle jakých hodnot vybírat dobrou hudbu pro děti, se nabízí tyto myšlenky:

- není třeba nabízet dětem příliš infantilní produkci, vždyť nám samotným přijde při poslechu směšná a neváháme se potutelně usmívat. Dle mého názoru by kvalitní hudba pro děti měla umět oslovit i dospělého posluchače.
- není nutné, aby dětský posluchač rozuměl každé větě v písničce. Vždyť spousta knih je krásnou pohádkou nejen pro děti, ale i inspirativním příběhem pro dospělé.
- malé dítě vnímá hudbu, kterou posloucháme my dospělí, proto nenuťme poslouchat naše děti kdovíjak vytříbenou hudbu, zatím co my posloucháme hudbu kýčovitou

Jednoznačnou radu, jak poznat kvalitní hudbu pro děti, říci nelze. Každý z nás je individualista, každý z nás má svůj názor a postoj, tudíž nemůže existovat absolutní pravda, která hudba kvalitní je a která není. Proto mohu nastínit pouze svůj postoj:

- než syntetický doprovod, je lepší pestře zaranžovaná živá muzika. Měli bychom při poslechu zpozornit, vyskytují-li se v písni nadbytečné automatické bicí. Výjimku například tvoří písničky Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře nebo melodie klávesového mistra Petra Skoumala
- text písniček určených pro děti by měl splňovat stejně náročná pravidla jako texty písniček pro dospělé. Dětský posluchač netuší nic o pravidlech rýmování nebo o obrácených přízvucích, tudíž není nutné mu to nabízet
- jestliže se interpret pokouší za každou cenu přiblížit dětskému srdíčku například nadměrným požíváním zdobnělin, citoslovcí, šišláním či hopsáním, budme opět ostražití. *„Kolektivní poskakování v zaječích oblečcích sice může děti ve školce rozparádit, ale jde více o rozcvičku než o hudbu,“* napsal Milan Tesař.

7 PŘEHLED SOUČASNÝCH INTERPRETŮ POPULÁRNÍ HUDBY PRO DĚTI

Následující přehled současných českých interpretů populární hudby pro děti a jejich dílo je datován od roku 2000. V seznamu není uvedena hudba televizních a filmových pohádek a tvorba dětských skupin.

HAVĚŤ VŠELIJAKÁ

Jiří Sedláček a Vít Sázavský jsou u nás jedni z mála producentů, kteří myslí na dětského posluchače, a to bez postranních úmyslů. Vše odstartovali již v roce 1999, kdy vyšel sampler *Sloni v porcelánu (aneb Písničkáři dětem)*, který produkovali společně se Zdeňkem Vřešťálem. Písně na něm zpívali například Jaromír Nohavica, Jiří Dědeček, Jan Burian, Hradišťan a spousta dalších známých i méně známých interpretů. Pro rodiče a děti vznikla příjemná alternativa k nepřebornému množství dětských desek. O šest let později, v roce 2005, na tento projekt navázalo podobně sestavené album *Havěť všelijaká* a v lednu roku 2007 pak pokračování *Havěť všelijaká 2*. Jde o kolekce originálních skladeb předních osobností české hudební scény. Můžeme zde například vedle sebe najít skladby Jiřího Suchého, Romana Holého z Monkey Business, Jany Kirschner, Václava Koubka, Jiřího Schmitzera, Spirituál Kvintetu či Hradišťanu, což může působit nevyrovnaným dojmem. Alba však nabízí spousta zajímavých okamžiků. Svoji dramaturgií jsou blízké i dospělému posluchači – rodiči, podobně jako v minulosti „*Kdyby prase mělo křídla*“ od Petra Skoumala či Nohavicovi „*Tři čuníci*“. „Havěť všelijaká“ je opravdu povedený projekt, který pomůže nasměrovat dětského posluchače ke skutečné muzice.

Sám autor projektů, Vít Sázavský, na otázku (Co musí splňovat píseň pro děti, aby byla vkusná a zároveň pro malé posluchače přitažlivá?) pro časopis Folk & Country odpověděl:

„Recept nečekejte. Kdybych jej znal, tak nedělám od rána do večera nic jiného a skládám jednu dětskou pecku za druhou. To je těžká otázka a odpovědět na ni by měly především děti samotné. My dospělí (kolega Jiří Sedláček a já), kteří jsme písničky pro „havěti“ alba shromažďovali, vybírali a natáčeli, jsme kromě vlastní intuice výběr i zpracování průběžně konzultovali s dětmi vlastními či z blízkého okolí. Jeden příklad za všechny: Písnička Lenochoď Pavlína Jíšové mě původně nijak zvlášť nechytla. Když jsem si ale doma přehrával demonahrávky a moje malá dcera zanedlouho uměla celého Lenochoďa přezpívat a stále se k němu vracela, nezbylo mi než se tou písní vážně zabývat.“

KAŠPÁREK V ROHLÍKU

Podnětem pro tvorbu tohoto projektu byl nedostatek kvalitních, původních písniček pro dětské posluchače a téměř neexistující mezigenerační zábava určená společně pro dospělé a děti. Umělecky se na projektu podíleli herci loutkohry Jihočeského divadla České Budějovice, hudebník Ondřej Pečenka a další, známí i méně známí, zpěváci a hudebníci, např. Milan Cajs (Tata Boys), Tonya Graves (Monkey Business), David Koller, Blanka Šrůmová (Tichá dohoda), Radek Banga (Gipsy.cz), Lenka Dusilová, Karolína Dytrtová (Miou Miou) nebo Jarda Svoboda (Traband). Kabaret, jehož autorem je David Dvořák, měl premiéru 24. března 2007. Vychází z anglosaského divadelního směru nazývaného Fast Food Theatre, což je rychloobčerstvovací forma divadelní produkce, při níž se klade důraz na nápady, kolem nichž jsou postaveny pokud možno vypointované scénky. Důležitým prvkem jsou výrazné a bláznivé kostýmy, které vycházejí z atmosféry představení a zároveň vizuálně dokreslují celkový charakter kapely.

V prosinci roku 2007 vychází kapele první hudební CD s názvem **Bejbypank**, které kromě kabaretových kousků obsahuje několik dalších skladeb. V balení nahrávky jsou přiloženy samolepky, komiks a také notový přepis písní k použití například v hodinách hudební výchovy na školách. V roce 2008 Kašpárek v rohlíku absolvoval turné po základních školách v České republice a dokonce vzniklo i stanové městečko, se kterým hudebníci objížděli divadelní a hudební festivaly. Skupina se

podílela na vzniku několika televizních pořadů a objevila se, díky své vizuální atraktivitě, i v přímých televizních přenosech (*Pomozte dětem, Noc s Andělem, Snídaně s Novou, Dobré ráno s ČT*). „*Bejbypank*“, tohle označení se vžilo pro hudební styl kapely. S punkem klasickým (např. *Sex Pistols, Visací zámek*) má společného velmi málo, poněvadž se jedná o projekt určený převážně dětem. Originální a ztřeštěné skladby v sobě nesou jednak neotřelý pohled na svět očima dětí, tak i postřehy ze světa dospělých. Kromě vlastních písní se na albu objevují i cover verze známých songů od kapel *Offspring* a *The Clash*. Roku 2009 vychází druhé album ***Kašpárek navždy***, které zaujme nejen děti svým obalem. Je doplněné opět samolepkami a zpěvníkem. Po vydání alba následovalo další a úspěšné koncertní turné. Posledním albem, připraveným pro velké i malé, je album z roku 2012 s názvem ***Ten Halywůd***. „*Kašpárek v rohlíku je totiž opravdu instituce. A užitečná alternativa ke konvenčnějším dětským projektům*“, uvádí Milan Tesař.

Ve své anketě oslovil hudebníka Ondřeje Pečenku, spolutvůrce projektu, a zeptal se jej, zda zkouší při vymýšlení nových písní pro Kašpárka, jak budou na dětech fungovat? „*Ano, Kdo z naší partičky děti má, hned jim předhazuje demosnímky. Režisérka Maria Procházková tomu říká „testy na dětech“, jako ve farmaceutickém průmyslu. Když jsme pro ni s moji slečnou Karolínou točili speciální song pro její televizní koncept Děti kreslí písničky, tyhle testy použila a na základě toho jsme předělávali master*“.

3B

3B je animované trio (Bibi, best Boy a Bongo), které představuje hudební kolekci pro děti i rodiče. Jde opět o projekt, který je podobný těm předchozím. Na albech ***Bongo BonBoniéra***, které vyšlo v roce 2010 a ***Bongo Bombardák*** z roku 2011, se představuje řada známých i méně známých interpretů, jakou jsou například Radůza, Čankišou, Jablkoň, Žamboši, Slávek Janoušek, Yellow Sisters, Vodňanský a Skoumal, Karolína Kamberská, Tata Bojs či Zuby nehty. Alba pokračují v řadě kvalitní hudby pro děti, které u nás vychází u nakladatelství *Indies Scope*.

Alba je plná ilustrací Rudolfa Brančovského, který vtiskl tvář i samotné kapele 3B. Jeho hravé kresby provázejí celý projekt od počátku a jsou i základem animovaného videoklipu Šnek, který vznikl pod taktovkou Jana Mikoty. Rudolf Brančovský je zároveň i lídrem kapely Poletíme? a autorem skladby Bubák, která se na posledním albu objevuje. *„Z vlastní zkušenosti dobře vím, že noční bubáci a bubáci vůbec v jakýchkoliv formách jsou pro děti zásadní téma,“* svěřuje se Brančovský. *„Jako malej kluk jsem se připravoval na jejich návštěvu tím, že jsem si pod postelí nebo pod polštářem hromadil různé zbraně... tenisovou pátku, meč, střelci auto, stříkací pistolku. Když zbraně nepomáhaly, tak jsem je zaháněl písničkami. Tato písnička je o statečných dětech, které bubáka zvládly vyhnat samy bez pomoci rodičů, a o bubákovi, kterému jeho lži nebyly nic platné a skončil tak, jak se patří... na ulici.“*

Úvodní píseň druhého alba Šnek od písničkáře Montyho v sobě ukrývá výzvu dětem. Obsahuje jednu „volnou sloku“, kterou si mohou děti například se svými rodiči nazpívat, natočit na video a odeslat do soutěže o zajímavé ceny. Autor výzvy nazval „Pojďte taky zpívat o svém zvířátku“. Jde o jakousi podporu právě hudební tvořivosti u dětí.

HRADIŠŤAN

Cimbálová muzika Hradišťan je jednou z nejstarších a nejznámějších moravských cimbálových muzik u nás, která vznikla v roce 1950 v Uherském Hradišti. Jde o ojedinělé hudební seskupení kolem primáše a hudebníka Jiřího Pavlici, který s Hradišťanem funguje již od roku 1978. Hradišťan je hudebním tělesem s netradičním repertoárem a nezvykle širokým žánrovým záběrem. Ve svém díle nezapomněl ani na dětského posluchače.

Hradišťan se v minulosti tvorbě pro děti jistě nevyhýbal, uveďme například projekty s dětským sborem Bambini di Praga. Ale až v roce 2005 vyšlo u vydavatelství Indies klíčové album v této oblasti s názvem **Hrajeme si u maminky** a o čtyři roky později, roku 2009, vychází u Indies Scope druhé album věnované dětem, s názvem **Studánko rubínko**. Jiří Pavlica v nich zhudebnil básničky a říkadla z knih Jiřiny

Rákosníkové. Obsahují jak lidové písničky a autorem zhudebněné lidové texty, tak poezii Jana Skácela, Františka Halase, Miloslava Bureše, Věry Provazníkové či Františka Nechvátala. Kouzlem těchto nahrávek je, že se zde střídají přirozeně a bez rušivých přechodů, písně lidové a umělé.

Při poslechu prvního alba si uvědomíte, jak je dobré si připomenout písně našich předků a samozřejmě i to, že vznikají i písně nové. A hlavně jak je důležité zpívat a nikoli jen poslouchat. Na prvním albu posluchač najde písně ke všem čtyřem ročním obdobím, kdežto druhé album je spíše zaměřené na jaro a otvírání studánek a provází nás obdobím prvních sněženek, velikonočních svátků až ke svátku sv. Jana. Alba, stejně tak jako stejnojmenné knihy jsou provázena půvabnými ilustracemi Jana Kudláčka. Kromě Hradišťanu jsou alba doprovázena zpěvem talentovaných dětských zpěváků.

MAREK EBEN a jeho bratři

Repertoár sourozeneckého tria oslovuje především dospělého posluchače, ale na vedlejších projektech se Marek Eben společně se svými bratry obrací i k dětem. Krásnými písničkami doprovodil třeba audio verzi oblíbené knihy ***Z deníku kocoura Modročka***. Dalším hudebním počinem jsou jeho miniatury k pohádkám bratří Grimmů či projekty ***Medvídek Pú a Krtečkova dobrodružství***.

Na otázku (Co musí splňovat dětská píseň, aby byla vkusná a zároveň pro děti chytlavá?) uvádí: „*Myslím, že by autor neměl děti podceňovat, a to v textu ani v muzice. Dětem se velmi často líbí písně, které pro ně vůbec nebyly určené a nemusí je brát takzvaná „dětská tvorba“. Musí tam být především výrazný nápad, který chytne.*“

CIMBÁLOVÉ MUZIKY SOLÁŇ, DANAJ A TECHNIK

Děti zpívají lidové písničky z Moravy za doprovodu cimbálových muzik, je uvedeno na obalu jednorázového společného projektu s názvem *Dyž sem byl malučký*, který vyšel roku 2008 ve vydavatelství Indies. Podílely se na něm zkušené cimbálové muziky Soláň z Rožnova pod Radhoštěm, Danaj ze Strážnice a Technik z Ostravy. Projekt přinesl provedení známých moravských písniček v podání dětských sólistů. Objevuje se zde například valašská polka *Dyž sem byl malučký*, dívčí z Hlučínska *Kole naši chalupěčky*, pastevecká *Dyž sa buček zeleňá*, těšínská žertovná *Usnula, něčula* nebo lašská milostná *Okolo Frydku cestička*. Z písňové palety si mohou vybrat nejen malé děti, ale i dospělí. CD obsahuje je i malý zpěvníček, podle kterého si mohou posluchači písničky zanotovat.

VÁCLAV KOUBEK a spol.

Václav Koubek je český písničkář, harmonikář, spisovatel, herec i režisér. V roce 2002 natočil album písniček a povídaní pro děti s názvem *Já a můj táta*. Díky náhodě a jistým neshodám se uvolnilo nahrávací studio, a právě v tomto roce se rozhodl zrealizovat svůj vlastní a dávný sen. Shromáždil na něm písničky z nejrůznějších divadelních představení, ať už z divadla Minor či ze spolupráce s Divadlem Koňmo, ale i podobně zaměřené písně ze svého běžného repertoáru. Celou desku nazval podle své povídky, jejíž úryvky použil k vyplnění prostoru mezi písničkami. Nahrávka má skvělou atmosféru, kterou jsou Koubkovy koncerty pověstné, na nichž zpívá a hraje, ale také vypráví často vymyšlené příběhy a historky.

RADŮZA

Radůza, vlastním jménem Radka Vranková je česká zpěvačka, písničkářka, harmonikářka a hudební skladatelka. V roce 2008 u vydavatelství Indies MG vychází 2CD s názvem *O Mourince a Lojzíkovi aneb pohádkové čtení se zpěvy*. Na začátku

projektu byly čtyři moderní autorské pohádky pro děti: *O Mourince a Lojzíkovi*, *O princí ze sousedního království*, *Jak pan král přemohl draka a vzal si paní královnu* a *O tureckém učenci a manikérce*. Tehdy novopečená matka pohádky načetla a doprovodila dvacítkou zdařilých písní, které by obstály i mimo původní kontext. Radůza na dvojalbum doprovází Domažlická dudácká muzika nebo také Cimbálová muzika Stanislava Gabriela. Sama autorka se na albu podílí doprovodem na akordeon a klávesy.

V již zmiňované anketě pro časopis Folk & Country odpovídala na otázky (Jací jsou její oblíbení autoři písní pro děti a Jestli je volba doprovodných nástrojů pro dětského posluchače důležitá):

„Ne, nemám žádné oblíbené autory písní pro děti, mám prostě jen oblíbené autory. Moje děti rády poslouchají jakýkoliv druh hudby, který jim nabídnu, ale v každém žánru si vybírají. Myslím, že děti ani nevyžadují speciální žánr jen pro ně. Mají rády klasiku, jazz, popík nebo folk, podle své nátury, ale vždy poznají kvalitu. Alespoň já mám takovou zkušenost.“

„Málokteré dítě má dnes možnost slyšet dudáky nebo cimbálovku naživo a je to škoda. Volba doprovodných nástrojů pro děti je stejně důležitá jako kvalitní text a hudba. Ať si říká kdo chce co chce, uměle vytvořené zvuky mají ořezané alikvoty, dětem kazí sluch a představu o tom, jak skutečně hraje klarinet nebo housle. A nejenže je důležité, aby ten nástroj byl „živý“, musí na něj hrát i dobrý muzikant! Protože děti si teprve nastavují standardy a měly by si laťku nastavit co nejvyšší. Nespokojit se s průměrem. Nikdy a v ničem.“

SESTRY STEINOVY

Sourozenecké duo sester Steinových (Karolína Kamberská a Lucie Steinhauserová) natočilo před svým rozpadem roku 2008 kolekci upravených lidových písniček pod názvem **Měsíček svítí**. Na albu nalezneme ohromný žánrový rozptyl – od klavírní miniatury *Láska, bože, láska* až po strašidelné intro v *Nezacházej slunce* nebo elektropop a la Camouflage v *Koulelo se, koulelo*. Současně s deskou

vychází originálně ilustrovaný zpěvník těchto písní od jejich dlouholeté souputnice, malířky z Vysočiny, Terezy Říčanové. Sestry Steinovy ve svém díle myslely i na rodiče, kteří bývají nuceni poslouchat desky svých dětí nepřetržitě celé dny - a snažily se, aby byla nahrávka zábavná pro obě generace. Část písní zpívají sestry samy, na část si pozvaly talentované, ale neškolené děti, od kterých očekávaly přirozené a nespoutané zpívání.

ZDENĚK SVĚRÁK A JAROSLAV UHLÍŘ

Tito autoři patří mezi největší klasiky moderní české tvorby pro děti. Jejich písničky můžeme slyšet v řadě televizních a filmových pohádek – například *Tři veteráni*, *Princové jsou na draka*, *Lotrando a Zubejda*. Další desítky skladeb vznikly pro televizní pořad *Hodina zpěvu*. Vytvořili velké množství alb pro děti a písně jako *Když se zamiluje kůň*, *Elektrický valčík* nebo *Jaro dělá pokusy* právem zlidověly.

V poslední době se zaměřují na zhudebněné a zdramatizované pohádky, které nabízejí jak ve zpívaných, tak v karaoke verzích. K nejnovějším dílům patří nahrávka ***Takovej ten s takovou tou***, která vyšla ve vydavatelství Universal roku 2009, dále 2CD s názvem ***Písničky o zvířatech*** (2010) a audiokniha ***Pan Buřtík a Pan Špejlička*** (2011).

JABLKOŇ

Jablkoň je česká alternativní hudební skupina, kterou v roce 1977 založil společně s dalšími členy Michal Němec. Během své kariéry koncertovali po celé Evropě a spolupracovali například s houslistou Jaroslavem Svěceným. Od té doby se v ní vystřídalo mnoho hudebníků, posledním byla v roce 2005 zpěvačka a saxofonistka Anna Duchaňová. Právě ona byla impulsem pro tvorbu pohádkového alba vydaného u vydavatelství *Indies MG* v roce 2011 s názvem ***Království***. Jedná se o hudbu k divadelnímu představení *Anička a letadýlko*. Skupina již vytvořila několik dětských písniček, například skladbu s názvem *Narozeniny* pro projekt *Bongo*

BonBoniera, ale samostatné album věnované dětem ještě nikdy. Album určené nejen dětem je hudebně-dramatickým přepisem divadelního představení Království, které hraje Anička Duchaňová spolu s Michalem Němcem. Příběh vypráví o holčičce Emě, která se ze zvědavosti dostane do podzemního království květin, a nakonec pozná jedno z největších tajemství přírody. Na CD je více písniček než v samotném představení a podílí se na nich všichni členové skupiny.

HM...

Hm... je pražská hudební skupina, která se věnuje zhudebňování poezie již 16 let. Jelikož se členové kapely během let 2002 – 2011 stali otci, proto se začali postupně věnovat zhudebňování textů klasické dětské poezie známých českých básníků – například Františka Hrubína, Josefa Kainara, Pavla Šruta či Vítězslava Nezvala. Roku 2011 vydávají album s názvem **Klukoviny**, které je plné dětských písniček rozmanitých forem a stylů. Skupina Hm... společně s albem připravila také divadelně hudební program pro děti. Na přípravě představení se podílel tým pravidelného pražského festivalu Vyšehrátky, při jehož konání měl program premiéru.

KAROLÍNA KAMBERSKÁ

Tato autorka se začala věnovat hudbě pro děti již dříve, společně se svou sestrou tvořila výše zmíněné duo Sestry Steinovy. V roce 2009 se dala na sólovou dráhu. Roku 2011 vydává u vydavatelství *Indies Scope* album věnované nejen dětskému publiku pod názvem **Říkadla a křikadla**. Na albu se spolupodíleli Jan Ponocný a David Landštof a dívčí punkový sbor Čilé papričky. Velká dávka vtipné poezie proložená ironií a provokativností, kterou je známá v tvorbě pro dospělé, se objevuje i na tomto albu pro děti. Na desce se objevují jak něžné ukolébavky, tak i divoké písňe. Na nahrávce se prolíná pohádkový a fantazijní svět s moderními prvky.

BUCHTY A LOUTKY

Jde se o nezávislé alternativní loutkové divadlo, které hraje dospělým i dětem. Od svého založení v roce 1991 prezentovalo 27 her pro dospělé a 19 titulů pro děti. V roce 2009 vzniklo představení pro velké děti a jejich malé rodiče - **Popeláři jedou**. V roce 2011 u příležitosti výročí dvaceti let divadla *Buchty a loutky* vydali k tomuto představení hudební nosič stejného názvu, obsahující rockové písničky pro děti.

YELLOW SISTERS

Yellow Sisters je ženská vokální skupina a capella procházející svým zpěvem napříč hudebními žánry. Ve své současné podobě vystupují od roku 2005. V červnu roku 2012 vydaly své již třetí album s názvem **Zvěřinec**, které obsahuje písničky, ukolébavky a říkanky věnované nejen dětem, ale i dospělým. Na vzniku alba se podílely rodiny všech čtyř členek skupiny a zapojili se buď vokálně, nebo instrumentálně.

PETR SKOUMAL

Petr Skoumal je zpěvák, textař, hudební skladatel a klavírista. Patří k zasloužilým klasikům v tvorbě pro děti na české hudební scéně. Je autorem melodií z večerníčků *Maxipes Fík, Bob a Bobek, Pat a Mat*. V polovině 90. let vydal tři písničková alba pro děti: *Jak se loví gorila, Pečivo a Kdyby prase mělo křídla*. Za spolupráce se Zdeňkem Svěrákem vznikly hity z příběhů o včelích medvídcích. Dále spolupracoval s Janem Vodňanským – společně v roce 2000 vydali album pro děti **Pro děti od pěti**. V roce 2003 vydal album, **Když jde malý bobr spát** a v roce 2008 **Kampak běžíš ježku**.

VLADIMÍR VEIT

Písničkář, člen sdružení *Šafrán*, se věnuje zhudebňování poezie. Po roce 2000 vydal několik takovýchto alb. K nejznámějším patří kolekce ***Křišťálové studánky***, vydané v roce 2004. Autor v písních použil texty z čítanek – Vítězslav Hálek, František Halas, aj.

KLÍČ

Folková skupina *Klíč* vydala v roce 2001 album pro děti s názvem ***Písničky z Breptánie*** (autor díla Jaroslav Marian a textař Tomáš Vondrovic). Jaroslav Marian a jeho žena Pavla od roku 2002 dělají pro základní školy výchovné koncerty se stejnojmenným názvem.

LAURA A JEJÍ TYGŘI

Tato známá rocková kapela od roku 2005 spolupracuje s dětským sborem *Kotata*. Písničky ze společného projektu těchto dvou těles obsahují prvky rocku, country, acid jazzu s vtipnými texty, které vyjadřují aktuální problémy dětí a jejich sny. Společně vydali v roce 2008 album s názvem ***Džungle nebo město***.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na populární hudbu pro děti. Jednalo se o analýzu vztahu žáků a pedagogů k populární hudbě pro děti.

Teoretická část diplomové práce se zabývala významem hudby v životě člověka, hudebním vývojem dítěte, populární hudbou jako součástí hudební výchovy, charakteristikou populární hudby, výzkumy v populární hudbě a vlivem médií na současnou mládež.

Výzkumná část se vztahovala na žáky prvního stupně základních škol a pedagogy obou stupňů základních škol.

Základem výzkumu byla kvantitativní metoda dotazníku. Respondenti odpovídali na otázky týkající se vztahu k populární hudbě. Součástí výzkumné části bylo osm hypotéz. Některé hypotézy byly potvrzeny, jiné vyvráceny.

Vztah k hudbě a hudební vkus žáků ovlivňují hlavně zvukové nosiče hudebních nakladatelství, dále sdělovací prostředky - televize, rádia, malé procento žáků též základní umělecké školy. Rodiny, které mají hudební zázemí, mohou ovlivnit vkus i vztah dětí k hudebním žánrům a návštěvnost veřejných koncertů.

Z výzkumu jednoznačně vyplynulo, že děti mají odtažitý vztah k vážné hudbě. Valná část dětí ji nerada poslouchá, neoslovuje je. V hodinách Hudební výchovy ji poslouchají pod vlivem autority učitele. Je těžké a složité, aby ji pochopili, nedokáží slovně popsat, jak na ně působí. Malá část dětí uznává důležitost vážné hudby pro život, akceptují ji jako hudbu slavnostní. Mezi nejoblíbenější hudební nástroje, na které děti hrají v Základních uměleckých školách, patří zobcová flétna, kytara, klavír, housle, klarinet a příčná flétna. Děti navštěvují koncerty 1-2krát ročně, přičemž s rodiči chodí děti na koncerty spíše výjimečně, mnozí vůbec. Domácí hudební fonotéky dětí obsahují zvukové nosiče výhradně s moderní populární hudbou současnosti.

Z výzkumu vyplynulo, že v současné době mají žáci oblibu ve stylu hip hop. Zde se naskýtá možnost, že mladé publikum ovlivní interpreti tohoto stylu. Jedná se styl oblékání, názory, ale také používání zejména vulgárních slov, která se stala součástí písní těchto zpěváků. Budou-li tyto songy podporovány i ze strany pedagogů, může docházet k jejich převzetí a automatickému používání v běžné komunikaci.

Výsledky výzkumné sondy mohou sloužit především pedagogům. Měli by se zamyslet nad možností využít dostupné informace o současné populární hudbě pro děti v hodinách hudební výchovy.

POUŽITÁ LITERATURA

BOROVÁ, M.: *Od peřinky ke školičce a ještě trochu dále*. Praha: Panton, 2004

BŘENKOVÁ, G.: *Vnímání a přístup učitelů, žáků na II. stupni ZŠ k různým hudebním žánrům*. Olomouc: 2003. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy

BUDÍK, J., POSOVÁ, R.: *Hudební výchova 3 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1986

BUDÍK, J.: *Hudební výchova 1 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1984

BUDÍK, J.: *Hudební výchova 2 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1985

BUDÍK, J.: *Hudební výchova 4 – metodická příručka*. Praha: SPN, 1987

FOLPRECHTOVÁ, K.: *Didaktika poslechu hudby na 1. stupni základní školy*. Olomouc, 1992

GREGOR, V., SEDLICKÝ, T.: *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha: Supraphon, 1973

GREGOR, V.: *Úvod do poslechu populární hudby*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1977

HERDEN, J.: *Hudba jako řeč - o poslechu ve škole i doma, metodické příručky k učebnicím My pozor dáme a posloucháme a My pozor dáme a nejen posloucháme*. Praha: Scientia, 1998.

HERDEN, J.: *Hudba pro děti*, Praha: Karolinum, 1992, ISBN 80-7066-522/X

CHRÁSKA, M.: *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007 ISBN 9788024713694

KARBUSICKÝ, V., KASAN, J.: *Výzkum současné hudebnosti I., II.* 1. vyd. Praha: Svoboda, 1969

LÝSEK, F.: *Hudebnost a zpěvnost mládeže ve světle výzkumů: Sborník vědeckých prací Vyšší pedagogické školy v Brně*. 1. vyd. Praha: SPN, 1956

MATZNER, A., POLEDŇÁK, I., WASSERBERGER, I.: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Část věcná. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1983

POLEDŇÁK, I., BUDÍK, J.: *Poslech hudby*. Praha: Supraphon, 1971

SEDLÁK, F., SIEBR, R.: *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985

SEDLÁK, F.: *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974

SEDLÁK, F.: *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Praha: SPN, 1983

SMOLÍK, J.: *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, ISBN 9788024729077.

SOVOVÁ, E.: *Moderní populární hudba v učebnicích hudební výchovy na ZŠ*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy

INTERNETOVÉ ZDROJE

<http://www.slunicko-montessori.cz/hudba-v-zivote-ditete>

www.spcrz.cz

<http://www.halonoviny.cz/articles/view/211611>

<http://www.vasedeti.cz/tipy-a-rady/knihy-casopisy-film-divadlo/budouci-maminky-maji-dvere-do-ceske-filharmonie-otevreny-i-v-nove-sezone/>

<http://www.pkf.cz/koncerty-pro-deti/d-cyklus-koncertu-pro-deti-11-12.html>

<http://www.fok.cz/orchestralni-cykly-12-13/orchestr-na-dotek-12-13.html>

<http://www.kfpar.cz/koncerty/koncerty-pro-deti-a-mladez.htm>

<http://www.jfo.cz/index.php/cs/component/jevents/icalrepeat.detail/2012/05/17/122/53/b-britten-prvodce-mladeho-lovka-orchestrem>

[http://www.jfo.cz/index.php/cs/mnukoncertyproskoly1112/range.listevents/-](http://www.jfo.cz/index.php/cs/mnukoncertyproskoly1112/range.listevents/)

<http://www.pkf.cz/detsky-klub-noticka.html>

<http://www.fok.cz/hudebni-klub-fik.html>

<http://www.indiesrec.eu>

<http://www.wikipedia.org>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Martin Varecha
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Jaromír Synek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Současná populární hudba pro děti
Název v angličtině:	Contemporary popular music for children
Anotace práce:	Tato práce se zabývá současnou populární hudbou pro děti. Je pojata jako sonda mapující postoj žáků a pedagogů na základních školách k současné populární hudbě.
Klíčová slova:	populární hudba, hudební výchova, žák, pedagog
Anotace v angličtině:	This thesis deals with contemporary popular music for children. It is conceived as a probe mapping the attitude of pupils and teachers in primary schools to the contemporary popular music.
Klíčová slova v angličtině:	popular music, music (as a school subject), pupil, teacher
Rozsah práce:	80 stran
Jazyk práce:	český